

Incup.

744

ni

de

8

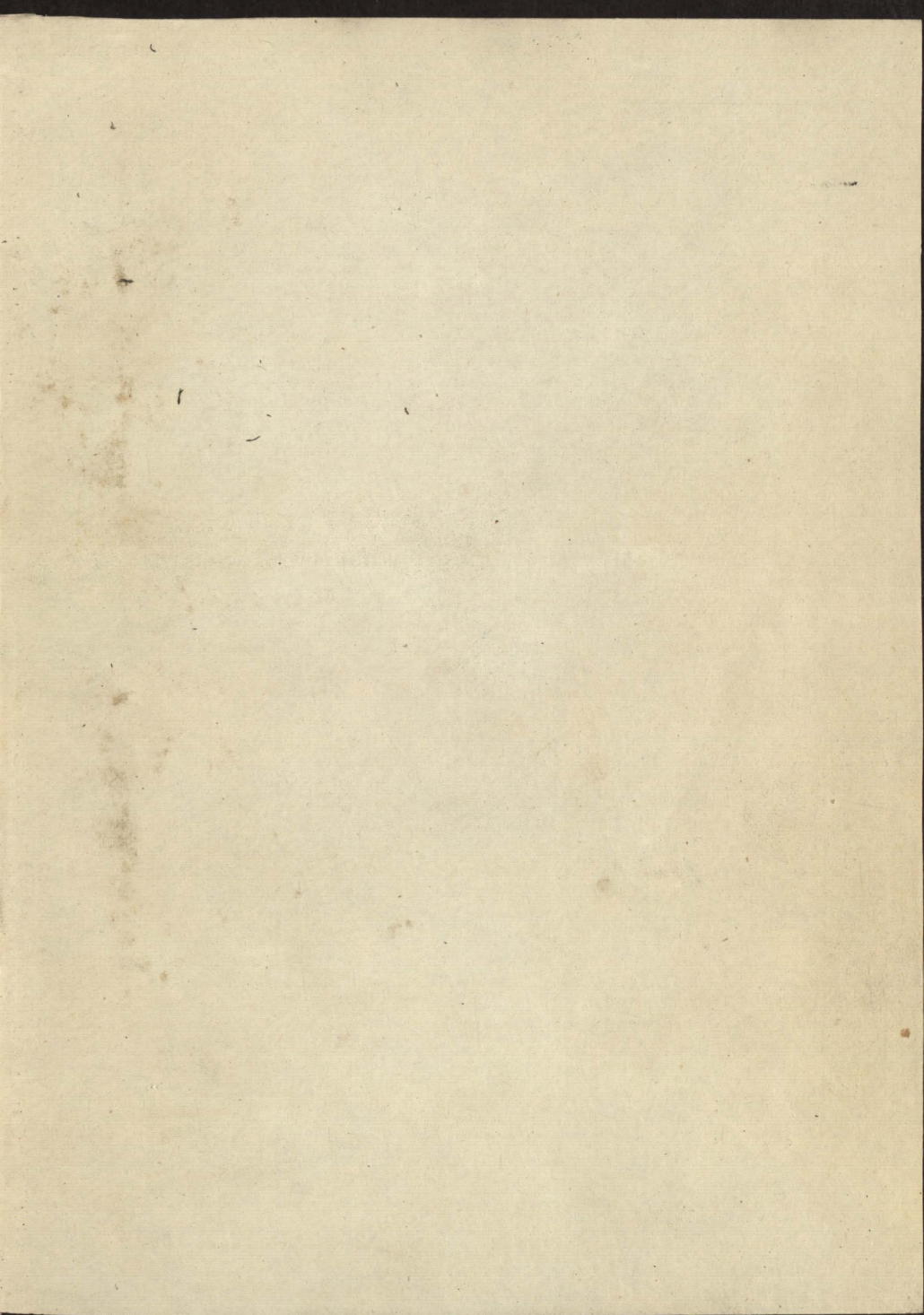
Incun. 144.

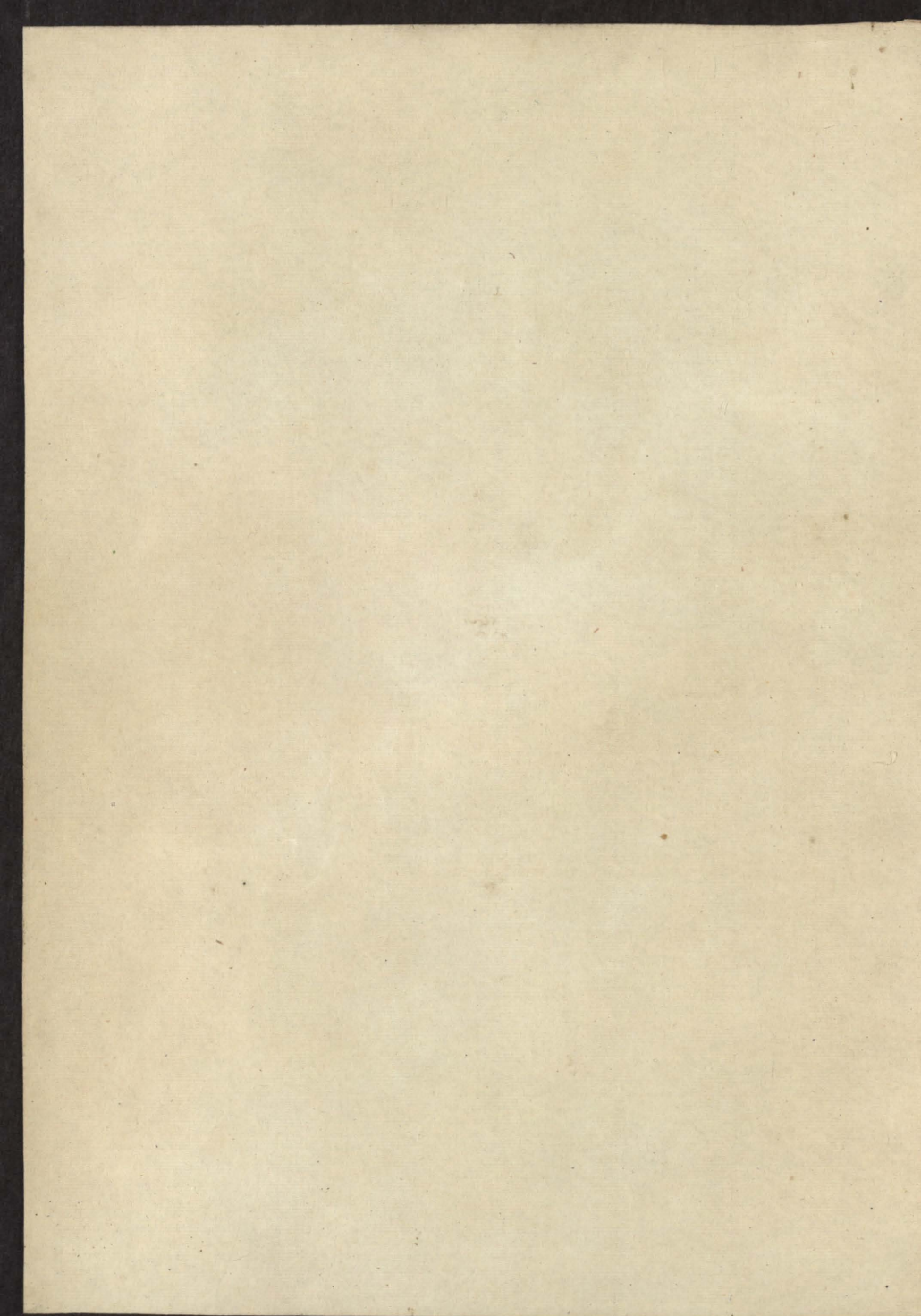
L^o Inc. 144

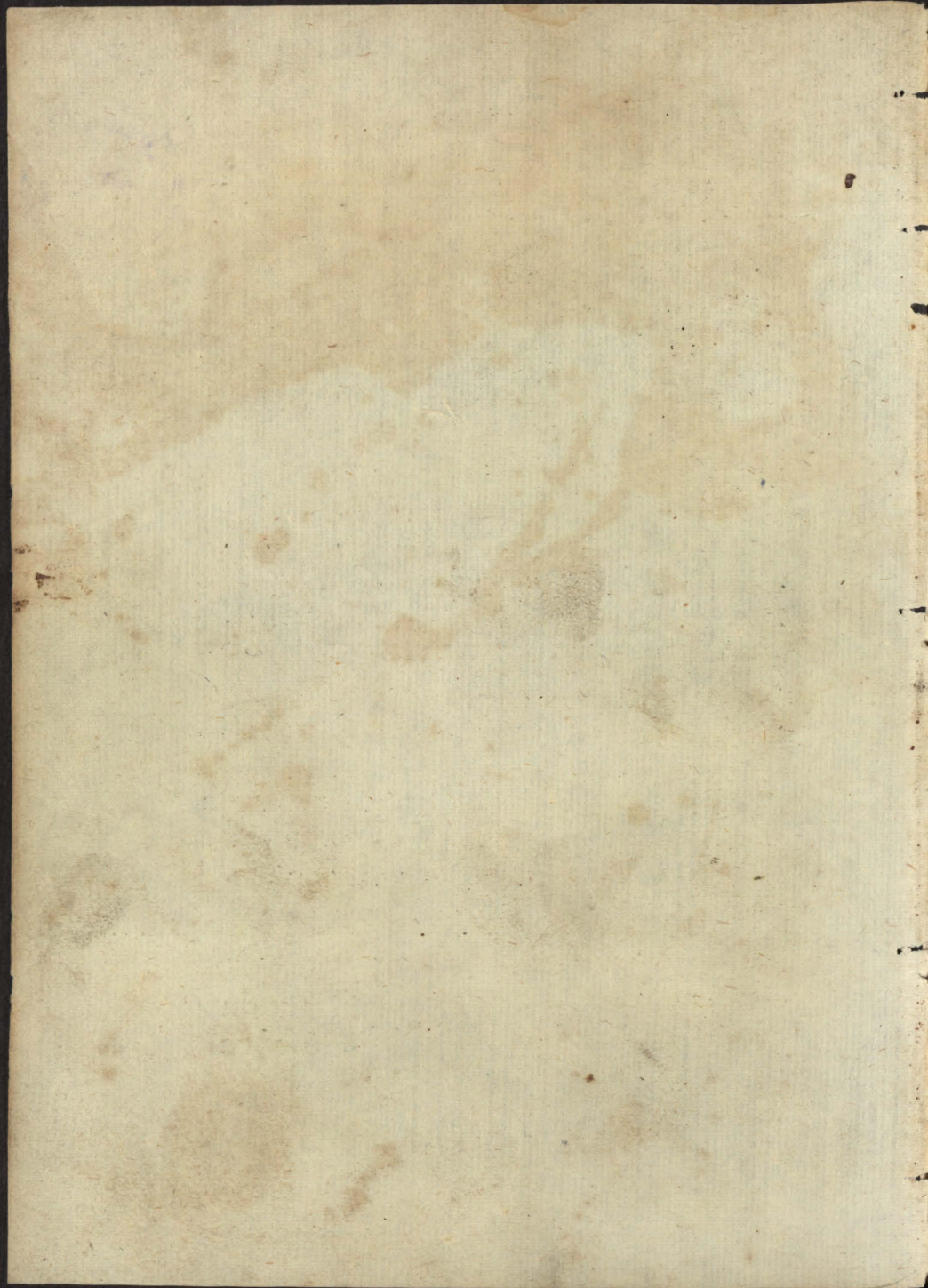
Guarinus

< Verouensis >

Main 8412

GVARINI VERONENSIS VIRI PE
RITISSIMI GRAMMATICALEs Re
GVLAE INCIPIVNT.

ARTES Grammaticæ sunt
quattuor. videlicet: Littera; Syl
laba: Dictio: & Oratio, Littera
ut u: Syllaba ut ui. Dictio ut ui
ctor. Oratio ut uictor amat an

*Voces
Grammaticæ*

dream. Litterarum alia sunt uocales: Alia con
sonantes. Vocales sunt quinque. a. e. i. o. u.
Ex quibus fiunt dipthongi quattuor Scilicet:
æ. œ. au. & eu. Consonantes sunt sexdecim.
b. c. d. f. g. h. i. m. n. p. q. r. s. t. x. z. y. greca uoca
lis est. H uero non est littera: sed aspirationis
nota. Ex consonantibus quædam sunt mutæ:
quædam semiuocales. Mutæ sunt nouem. b. c.
d. f. g. h. q. p. t. Semiuocales sunt sex. l. m. n. r.
s. x. Z uero nouiter reperta est littera. Pro ea e
nim ueteres gemino ss utebantur: ut patrisso
pro patrizo. Sed inter mutas annumerari po
test. Sciendum est quod x & z duplices consonan
tes sunt. illa enim pro c & s. z uero pro ss du
plici ponitur. Scito l & r liquidas uocari.
Omisso i presæti de syllaba de reliquis dicatur.

*Vocales
Diphthongi
Consonantes
H
Muta
Semiuocales*

P Artes orationis sūt octo. Nomē: verbū:
Participiū: Pronomē: præpositio: aduer-
biū: Interiectio: & Coniunctio. De quibus qui-
dem declinabiles sunt quattuor: Nomē: Ver-
bū participiū & pronomē. Reliquæ sunt inde-
clinabiles: Præpositio: aduerbiū: Interiectio: &
coniunctio. Nomē ē pars orationis declinabilis
quæ significat substantiā & qualitatem propriā
uel communem cum casu. Nomini quod acci-
dūt: quinque. Species. Genus. numerus. Figu-
ra: & casus. Species nominū sunt duæ. Primiti-
ua ut mons: deriuatiua ut montanus. Genera
nominū sunt septē: masculinum: foemeninū:
neutrum: cōmune: & omne: promiscuum: & ī-
certum. Masculinum ut hic petrus: foemeni-
num ut hæc berta: neutx ut hoc imperium: cō-
mune ut hic & hec homo. omne ut hic & hæc
& hoc felix. promiscuum quod sub una uoce
& uno articulo significat animalia utriusq; se-
xus: ut hæc aquila: incertū ut hic uel hæc dies.
Numeri nominum sunt duo. Singularis ut re-
mus. Pluralis ut remi. Figure nominum sunt
tres. Simplex ut animus. Cōposita ut magna-
nimus. Decomposita ut magnanimitas. Ca-
sus nominum sunt sex. nominatiuus ut uictor

Genitiuus ut uictoris: Datiuus ut uictori. Ac /
 cufatiuus ut uictorem. Vocatiuus ut o uictor.
 Ablatiuus ut a uictore. Rectus est unus scili
 cet nominatiuus. Obliqui sunt quinque geniti
 uus: datiuus: accusatiuus: uocatiuus: & ablati
 uus. Articuli sūt tres: hic hec hoc: hic est signū
 Masculini. hæc Fœminini. hoc Neutri. hic &
 hæc cōmunis: hic & hæc & hoc omnis. hic uel
 hæc incerti. Quoddam est nomē substantiuū
 quoddā adiectiuum. Substantiuum est illud
 quod unum tantum habet articulum: uel du
 os ad plus. ut hic andreas: uel hic & hæc uirgo
 Adiectiuum est quod tres habet articulos: ut
 hic & hæc & hoc felix. uel tres uoces ut bonus
 bona bonum. Adiectiuum cum substan
 tiuo in quattuor concordat: in persona in gene
 re in numero: & in casu: ut Ludouicus facetus
 non autem faceti. Declinationes nominū sunt
 quinque. Prima cuius genitiuus singularis in
 æ desinit ut musæ. Secunda cuius genitiuus si
 ngularis ī i ut ludouici. Tertia cuius genitiuus
 singularis in is ut uictor uictoris. Quarta cuius
 genitiuus singularis in us uel in u. ut uisus hu
 ius uisus. & hoc cornu huius cornu. Quin /
 ta cuius Genitiuus singularis in ei diui /

fas syllabas: ut species speciei. Nomina quædam sunt propria: ut Lodouicus. quædam appellatiua: ut homo. Verbum est pars orationis declinabilis quæ cum modis & tēporibus est significatiua agendi uel patiendi. Accidētia uerbi sunt octo. Genus: Tempus: Modus: Species: Figura: Coniugatio: Persona: & Numerus. Genera uerborū sunt quinque: Actiuum Passiuum: Neutrum: Cōmune & deponens: Actiuum quod definit in o: ut amo: & uult ante se nominatiuum personæ agentis: & post se accusatiuum persone patientis. ut ego amo uirtutem. Passiuum quod definit in or: ut amor. & uult ante se nominatiuum personæ patiētis: & post se ablatiuum a uel ab mediante personæ agentis: ut uirtus amatur a me. Neutrum quod passiuum nō habet: in o finitur: ut sedeo. Commune in or ī utraq; significatione: ut horror. Deponens quod in or definit: & significationem actiuam habet ut sequor. Tempora uerborum sunt quinque. Præsens ut amo: præteritum īperfectum ut amabā: præteritū perfectum ut amaui: præteritū plusq̃perfectū ut amauerā. futurum ut amabo. Modi uerborū sunt quinque. Indicatiuus ut amo. Impatiuus ut

ama. Optatiuus ut utinā amarem. Subiunctiuus ut cum amem. Infinitiuus ut amare. Species uerborū sūt duæ. Primitiua: & deriuatiua. Primitiua ut amo. deriuatiua ut amor. Figuræ uerborū sunt tres. Simplex ut amo: composita ut peramo: decomposita ut per amasco. Cōiugatiōes uerborum sunt quattuor. Prima quæ habet in secunda persona as aut aris: ut amo as & amor aris. Secunda habet es aut eris ut doceo ces & doceor ceris. Tertia habet is aut eris breuem: ut lego gis & legor geris. Quarta habet is aut iris longum: ut audio dis & audior diris. Personæ uerborū sūt tres. Prima ut amo secūda ut amas. tertia ut amat. Nūeri uerborū sūt duo. Sīgularis ut amo. pluralis ut amāus.

u. Erborū quædā sunt personalia quædā īpsonalia. Personalia sunt quæ tres habēt psonas: ut amo amas amat: & sēper ante se nominatiuū uolunt habere. Impersonalia sūt quæ numeris carent & personis. ut tedet: & ante uolunt obliquum. ut me tedet uitiorum. Nominatiuus cum uerbo in duobus concordat: in numero & in persona: ut Andreas scribit: non autem scribunt. Omnia nomina & pronomina sunt tertiæ personæ: exceptis

ego q̄ est personæ primæ: & tu q̄ est secundæ
& uocatiuis casibus aliorum qui sunt personæ
secundæ. Relatiuum cum antecedente cōcor
dat in tribus: in persona: in genere: & in nume
ro. ut uideo petrum qui ludit.

u Erbum impersonale ē duplex: scilicet
actiuæ uocis & passiuæ uocis. Actiuæ
uocis est illud quod desinit in t. ut pœnitet.
Passiuæ uocis quod desinit in tur: ut seruitur:
& uult ante se ablatiuum a uel ab mediāte per
sonæ agentis: & post se casum sui uerbi: ut a
me amatur deū: & a petro seruitur ioanni.

u Erbum impersonale passiuæ uocis de/
scendit a uerbis desinentibus in o: quæ
habent ante se nominatiuū personæ agētis: &
sunt uerbum actiuum: uerbum neutrum ac/
quisitiuum: uerbum neutrum transitiuum: &
uerbum neutrum absolutum.

i Nterest & refert quando habēt post se
infinitum impersonalia sunt: & uolunt
ante se genitiuum: ut Virgilii īterest scribere.
exceptis mei tui sui nostri & uestri: loco quo/
rum ponimus mea tua sua nostra & uestra. ut
mea interest scribere. Si autem non habent in
finitum sunt personalia: & uolunt ante se no/

minatiuum personae agentis: & post se genitiuum personae patientis, exceptis mei tui sui nostri & uestri: loco quorū ponimus mea tua sua nostra & uestra. ut libri intersunt mea.

h Aec uerba libet liquet placet accidit suppetit euenit cōtingit uacat & restat: quādo habent post se infinitum impersonalia sūt & uolunt ante se datiuum: ut militi placet pugnare. Si autem non habēt infinitum sunt personalia: & uolūt ante se nominatiuum personae agentis: & post se datiuum personae patientis: ut uirtus placet clericis.

i Sta uerba decet iuuat delectat & oportet: cum habent post se infinitū sunt impersonalia: & uolunt ante se accusatiuū: ut bonos decet bene uiuere. Si autem non habent īfinitum sunt personalia: & uolūt ante se nominatiuū personae agentis: & post se accusatiuū personae patientis. ut bona uerba delectāt me.

i Sta uerba poenitet tedet miseret piget & pudet sēper sunt īpersonalia: & uolunt ante se actūm personae patientis: & post se genitiuum personae agentis: uel infinitum: ut me poenitet laboris uel peccare. vnde uersus.

Pœnitet & tedet miseret piget ac pudet ista ac-
cusatiuis coniungimus & genitiuis.

i Sta uerba incipit desinit debet solet pœ-
rest & uult iuncta cū infinitis ipersona
liū ipersonalia sunt: & casū uolunt quem illa ī
finita ut uiros bonos solet tedere uitiorum. Si
autē iungātur cum personalibus sūt persona-
lia: & uolunt ante se nominatiuū, ut uirtus de-
bet placere hominibus.

DE VERBIS Actiuis.

ii Ota q̄ uerbum actiuum simplex est il-
lud quod desinit in o: & format ex se
passiuum in or: & uult ante se nominatiuum
personæ agentis: & post se accusatiuum perso-
næ patientis: ut ego amo deum.

Amo as

Diligo is

Zelo as per amare.

Gero is

Fero fers

Porto as per portare.

Lego is per lezere.

Canto as per cantare.

Aspicit & uideo cerno iuuat & fero porto

Diligo finit amo uocat incohat & lego canto

Accusatiuos his uerbis iungito feros.

n Ota q̄ sunt quædã uerba actiua posses
siua quæ uolunt ante se nominatiuum
personæ agentis: & post se accusatiuū personæ
patientis: & ultra accusatiuū regūt gentiū uel
ablatiū denotātē p̄tiū uel causā materialē: ut
ego emo libꝛ decē ducatoꝝ uel decē ducatis.

Emo is per comparare.

Vendo is per uendere.

Aestimo as per estimare.

Pasco is

Nutrio is

Alo is

Cibo as per nutrire.

Arguo is

Reprehendo is per reprehendere.

Damnat & accusat cibāt arguit implet emitq̄

Aestimo cum uēdo saturo icrepo nutrio pasco

Hæc ablatiuis coniungimus & genitiuis.

n Ota q̄ sunt quædam uerba actiua ac/
quisitiua quæ uolunt ante se nominati
uum personæ agētis: & post se accusatiuū p̄soæ
patiētis: & ultra accusatiuum regunt datū ut
ego do panem pauperibus.

Do as

Tribuo is

Impendo	is	
Præbeo	es	per dare .
Parco	is	per perdonare .
Promitto	is	
Spondeo	es	per promettere .
Declaro	as	per dichiarare .
Mutuo	as	
Præsto	as	per prestare .
Dico	is	
Narro	as	per dire .

Do tribuo impendo summittit exhibet addo.

Mutuo concedo præsto manifestoque narro

Declaro cum significo promitto spondeo dono

Post quartum casum iungi uoluerunt datiuum.

n Nota q̄ sunt quædã uerba actiua transi-
tiua quæ uolunt ante se nominatiuum
personæ agentis: & post se accusatiuum perso-
ne patientis: & ultra accusatiuum alium accu-
satiuum . ut ego doceo te grammaticam .

Doceo	es	
Moneo	es	
Instruo	is	per amaeſtrare .
Vestio	is	
Induo	is	per uestire .
Cingo	is	per cingere .

Subcingo	is	per sottocengere.
Cælo	as	per ascondere .
Oro	as	
Rogo	as	
Obsecro	as	per pregare.

Peto	is	
Posco	is	
Flagito	as	
Postulo	as	per domandare .

Flagito posco peto doceo rogo calceo cælo
 Vestio subcingo moneo simul instruo iungo.
 Accusatiuos geminos hæc uerba requirunt .

n Ora q̄ sūt quædā uerba actiua effectiua
 q̄ uolūt ante se nominatiuū personæ agē
 ris:& post se accusatiuū persone patientis:& ul
 tra accusatiuū regunt ablatiuū sine prepositio
 ne per causā materialē. ut ego spolio te ueste .

Spolio	as	
Exuo	is	per spogliare:
Priuo	as	per priuare .
Onero	as	per cargare :
Exonero	as	per descargare :
Armo	as	per armare .
Orno	as	per ornare.
Munio	is	

Fulcio	is	per fornire.
Impleo	es	
Imbuo	is	per impire.
Alo	is	
Nutrio	is	per nutrire.
Pasco	is	per pascere.

Exuo cum spolio uacuo munit imbuo priuo
 Alleuio atq; honero leuat ornat uerba notabif
 Hæc ablatiuos solos actiua requirunt .

n Ota q̄ sunt quædã uerba actiua separa /
 tiua quæ uolunt ante se nominatiuum
 personæ agentis : & post se accusatiuum perso
 næ patiētis ; & ulrra accusatiuū regūt ablatiuū
 a uel ab mediāte ex natura separationis . ut ego
 audio lectionem a magistro .

Audio	is	per udire.
Intelligo	is	per intendere.
Moueo	es	per mouere.
Diuido	is	
Separo	as	
Segrego	as	per spartire.
Accipio	is	per receuere.
Euello	is	per trare fuora.

Disco is
 Adisco is per imparare .
 Audio cum moueo recipit cū diuido fumo
 Separat & segregat diuello intelligit haurit
 Post quartum iungi uult præpositio sextum .

De passiuis .

n Ora q̄ uerbum Passiuum simplex est
 illud quod definit in or : & descendit ab
 actiuo per additionem . r. ut amo addita . r. fit
 amor : Et uult ante se nominatiuum personæ
 patientis : & post se ablatiuum a uel ab medi /
 ante personæ agentis : ex natura actus illati ab
 altero ut ego amor a Petro .

Amor ris
 Diligor ris
 Zelor . ris per esser amato
 Legor ris per esser lecto .
 Vocor ris per esser chiamato

n Ora q̄ sunt quædā uerba passiuua posses
 siua quæ uolunt ante se nominatiuum
 personæ patientis : & post se ablatiuum a uel
 ab mediante personæ agentis : & ultra ablati /
 uum regunt genitiuum uel ablatiuum sine p̄
 positione .

Vt iste liber emitur a me duorū ducatorū : uel
duobus ducatis .

Emor ris per esser comprato

Vendor ris per esser uenduto :

Aestimor ris per esser estimato .

Apprecior ris per esser app̄ciato .

n Ota q̄ sūt quedā uerba passiua acquisiti
ua quæ uolūt ante se nōtm persone pati
ētis: & post se ablatiuū a uel ab mediāte persōe
agentis: & ultra ablatiuū regūt datiuū: ut panis
datur a me tibi .

Daris uel dare datur .

Tribuor ris per esser dato .

Donor ris per esser donato .

Promittor ris per esser promesso

n Ota q̄ sunt quedā uerba passiua transiti
ua quæ uolūt ante se nominatiuū persōe
patiētis: & post se ablatiuū a uel ab mediāte p/
sone agētis: & ultra ablatiuū regūt actūm : ut
tu doceris a magistro grammaticam .

Doceor ris per esser insegnato

Postulor is per esser domādato

Calceor ris per esser calzato .

Cælor ris per esser ascoso .

n Ota q̄ sūt quædā uerba actiua effectiua

quæ uolunt ante se nominatiuum personæ patientis: & post se ablatiuum a uel ab mediante personæ agentis: & ultra ablatiuum regunt alium ablatiuum sine præpositione. Vt tu spoliaris a me capa.

Spolior	ris	
Expolior	ris	per esser spogliato
Priuator	ris	per esser priuato.
Impleor	ris	
Imbuor	ris	per esser impito.

n Ota q̄ sunt quædā uerba passiuā separatiua quæ uolunt ante se nominatiuum personæ patientis: & post se ablatiuū a uel ab mediante personæ agentis: & ultra ablatiuū regunt alium ablatiuum cū præpositione a uel ab. ut lectio auditur a me a magistro.

Audior	ris	per esser udito.
Intelligor	ris	per esser inteso.
Habeor	ris	per esser hauuto.
Accipior	ris	per esser receuuto.

DE VERBIS NEUTRIS.

n Ota q̄ uerbum Neutrū est illud quod desinit in o ut plurimum; & nō format passiuum in or.

n Ota q̄ uerbū neutrū similiū copulatiu
b.

⋮

uum est illud quod regit talē casum post qua
lem regit ante: & sūt ista. Sum es est: existo is.
& uerba spectantia ad pmanentiam: ut sto stas
maneo nes: & uerba spectantia ad apparentiā:
ut uideor & appeo: & spectātia ad iter: ut uado
is: ut sū bōus: tu stas humilis: ille uadit supbus

n Ora q̄ uerbū neutrū possessiuū est il
lud quod uult ante se nominatiuū per
sonæ patientis: & post se genitiuū uel ablatiuū
sine præpositione personæ agētis. ut ego egeo
denariorum uel denariis.

Egeo	es	
Indigeo	es	per hauer bisogno
Careo	es	
Vaco	as	per mancare.
Abundo	as	
Affluo	is	per abundare.
Consto	as	per constare.

Indigeo careo fœcundo exubero consto
Affluit atq; egeo uaco secū iungis abundo
His neutris sextos genitiuos iungito simul.

n Ora q̄ uerbū neutrū acquisitiuū est il
lud quod uult ante se nominatiuū per
sonæ agentis: & post se datiuū personæ patien
tis: ut ego seruiō tibi.

Seruiο	is	per seruire
Deferuiο	is	per deferuire.
Noceo	es	per nocere.
Studeo	es	per studiare.
Obedio	is	
Pareo	es	per obedire.

Seruiο cū noceo deferuiο presidet obsum
 Ouiο cum studeo malefacit obedio paret
 Hæc semper uerba tu acquisitiua notato.

n Ota q̄ uerbum neutri transitiuū est il
 lud quod uult ante se nominatiuū per
 sonæ agentis: & post se actū personæ patiētis
 ut ego aro terram: & format passiuū in tertiis
 psonis ut terra aratur a me.

Aro	as	per arare.
Ligonizo	as	per zapare.
Semino	as	
Sero	is	per seminare.
Comedo	is	per mangiare.
Poto	as	per bere.
Digero	is	per padire.
Puto	as	p pēlare e p podare

Qui putat incidit: putat qui mente reuoluit.
 Potat arat comedit ligonizo semino pinso
 Transitiua uoco: quis quartum iūgito casum.

n Ota q̄ uerbū neutꝝ effectiuum est il/
 lud quod uult ante se notūm personæ
 patiētis & post se ablatiuum sine præpositione
 uel accusatiuū cum præpositione propter pso/
 nā agētis. ut ego gaudeo pace uel ppter pacē .

Gaudeo	es	per alegrare.
Pingueo	es	per ingrassare.
Macreo	es	per smagrire .
Vireo	es	per uerdezare.
Ardeo	es	per ardere;
Areo	es	per seccare.
Albeo	es	per imbianchire.
Nigreo	es	per innegrire.
Rubeo	es	per inrossire .

Gaudet & exultat iubilat cū pingueo macret .
 Ardeo cum doleo uiroo madeo quoq; fido
 Deuiat & lateo rubet areo paleo mœret
 Albeo cum rigeo niteo cum splendo lucet
 Effectiua scies hæc semper uerba uocari.

n Ota q̄ uerbum neutꝝ passiuum est il /
 lud quod uult ante se nominatiuum p
 sonæ patientis: & post se ablatiuū a uel ab me
 diāte psonæ agētis. ut ego uapulo a magistro .
 Vapulo as per esser battuto
 Veneo es per esser uenduto .

Exulo	as	per eſſer bādezato
Liceo	es	per eſſer appreciato
Nubo	is	per eſſer maritato.
Fio	is	per eſſer facto.

Vapulo cum fio licet exulo ueneo nubō

Neutra ſimul paſſiua notes de iure uocanda.

n Ora q̄ ſunt quædā uerba neutro paſſiua : quæ in præteritis p̄fectis & iis quæ formantur ab eis retinent litteraturā paſſiuorū in cæteris uero neutrorum: & ſunt iſta.

Gaudeo	es	fus	ſum	uel fui.
Fio	is	tus	ſum	uel fui.
Soleo	es	tus	ſum	uel fui.
Audeo	es	fus	ſum	uel fui.
Fido	is	fus	ſum	uel fui.

Gaudeo cum fio ſoleo ſimul audeo fido

Quicq̄ puer numero neutro paſſiua tibi do.

n Ora q̄ uerbū neutrū abſolutū eſt illud quod uult ante ſe nominatiuū perſonæ agentis: & poſt ſe non regit caſum ſine auxilio præpoſitionis poſitæ uel ſubintellectæ. ut ego uado ad ſcholas.

Vado	is
Meo	as
Eo	is

per andare:

.b.iii.

Ambulo	as	per andare.
Sto	as	
Maneo	es	per stare.
Qui manet expectat : qui manet ille moratur.		
Quadrupedo	as	per ambiare.
Hio	as	
Oscito	as	per badachiare.
Tussio	is	per tossire.
Viuo	is	per uiuere.
Vigilo	as	per uigilare.
Venio	is	per uenire.
Dormio	is	per dormire.
Succusso	as	per trottare.
Redeo	is	
Remeo	as	per tornare.

Tendit & icedit pergo uenit ambulo uado.

Sto maneo residet redeo cum tussio uiuo.

Quadrupedo remeo succussat & oscito cresco

Iungis hio uigilo cum dormio uerba soluta.

DE VERBIS COMMVNIS.

n Ota q̄ uerbū commune est illud quod
definit in or : & non formatur a uerbo
definēte in o : & duplicē habet significationē .f.
actiuā & passiuā . Quando habet actiuā uult
ante se nominatiuū personæ agentis : & post se

accusatiuum personæ patientis, ut ego largior
tibi librū. Quando habet passiuā uult ante se
nominatiuum personæ patiētis; & post se abla
tiuum a uel ab mediante personæ agentis, ut li
ber largitur a me tibi.

Largior iris per donare e per esser donato

Experior iris per prouare e per esser puato

Veneror aris p phonorare e p esser honorato

Moror aris p aspectar e p esser aspectato

Osculor aris per basare e per esser basiato

Hortor aris p cōfortar e p esser cōfortato

Criminor aris p incolpare e p esser icolpato

Amplector eris p abrazare e p esser abrazato

Interpretor aris p exponere e p esser exposto

Hospitor aris p albergañ e p esser albergato

Largior expior ueneror moror osculor hortor

Criminor amplector tibi sint cōmunia lector:

Si bene cōnumeres iterpretor hospitor addes

DE VERBIS DEPONENTIBVS.

n Ota q̄ uerbū Deponens possessiuum
est illud quod desinit in or : & non for/
matur a uerbo desinēte in o : & uult ante se no
minatiuum personæ agētis; & post se genitiuū
uel ablatiuū sine præpositione personæ patien
tis; ut ego utor panis uel pane.

Vtor	eris	
Vescor	eris	
Fruor	eris	
Fungor	eris	per usare.
Abutor	eris	per mal usare.
Recordor	aris	per recordare.
Misereor	eris	per misericordiare.

Vtor cumq; fruor fungor uescor potiorq;

Atq; reminiscor obliuiscor iunge recordor

Hæc querūt casum genitiuū & iūgere sextum

Deinde miseretur genitiuum & iūge datiuum

n Ota q; uerbum deponēs acquisitiuū ē
illud quod uult ante se ntūm personæ
agētis & post se datūm psonæ patiētis ut ego a
uxilior meis amicis .

Auxilior	aris	
Adminiculator	aris	
Suffragor	aris	
Patrocinator	aris	per artoriare.
Famulor	aris	
Ancillor	aris	per seruire .
Dominator	aris	per segnarezare.
Blandior	iris	
Adulor	aris	per alosengare.
Medeor	eris	per medegare.

Aemulor	aris	per inuidiare.
Amicor	aris	per amicare.
Confiteor	eris	per confessare.

Auxilior famulor ancillor blandior atque
 Iungis adulator medeorq; iniurior: inde
 Infidior medeor inimicor cum dominatur
 Aduersor medicor post hæc tu iūge datiuū.

¶ Ota q; uerbū deponēs trālituū ē illud
 quod uult ante se nominatiuum psonæ
 agentis: & post se accusatiuum personæ patien-
 tis: ut ego sequor petrum.

Sequor	eris	
Persequor	eris	per seguitare.
Prædor	aris	per robare.
Solor	aris	per consolare.
Vaticinor	aris	
Auguror	aris	per indiuinare.
Lucror	aris	per guadagnare.
Superlucror	aris	per auanzare.
Aggredior	eris	per assaltare.

Persequor atq; sequor meditor cōsolor opior
 Auguror & prædor lucror reor aggrediorq;
 Sortior & solor adipiscitur addito quartum.

¶ Ota q; uerbū deponēs effectiuū ē illud
 quod uult āte se nominatiuum psonæ

patientis; & post se ablatiuū sine præpositione
uel actū cū præpositione ppter personæ agē
tis: ut ego letor pace uel ppter pacem.

Lator ris

Glorior ris per alegrarse.

Delector ris per delectarse.

Tristor ris per tristarse.

Verecundor ris per uergognarse.

Bacchor ris per imbrigararse.

Expergiscor ris per suegliarse.

Gratulor & lator delector & algoror adde

Glorior expgiscor contentor quoque tristor.

Atque uerecundor oblector bacchor habebūt

Hæc solos sextos uel quartos applico ppter.

n Ora q̄ uerbum deponēs passiuum est
illud quod uult āte se nominatiuū pso
næ patiētis; & post se ablatiuū a uel ab median
te psonæ agentis: ut ego orior a bono patre.

Orior iris

Nascor eris per nascere.

Exorior iris

Renascor eris per renascere.

Patior eris per sostenere.

Nascitur atq; oritur patior cōiunge renascor.

Hæc ablatiuis simul a coniungimus abque.

n. Ora q̄ uerbum deponens absolutum
est illud quod uult ante se nominatiuū
personæ agentis : & post se non regit casū sine
præpositionis auxilio positæ uel subintellectæ
ut ego proficiscor ad ecclesiam.

Gradior	ris	
Proficiscor	ris	per andare.
Regredior	rts	per ritornare.
Queror	ris	
Conqueror	ris	per lamentarse.
Latinor	aris	per latinare.
Ratiocinor	aris	per ragionare.
Argumentor	aris	p̄ argumentare.

Labitur & gradior proficiscitur atq̄ reuertor.
Versificor nugor queritur coniunge latinor.
Prælior irascor rixor ratiocinor adde
Molior & nitor conuersor cum foenerorque
Hæc solum casum non deponentia poscunt.

De Nominibus interrogatiuis.

i Nterrogatiua aduerbia localia sunt sex
.s. ubi quo unde qua quorsum & quous
que. Vbi significat in loco ; quo ad locū ; unde
de loco ; qua per locum ; quorsum uersus locū ;
quousque usque ad locū uel usque ad tēpus.

h Aec aduerbia significant in loco : Hic

illic istic itus foris ibi ibidē ibiq; alias & oīa cō
posita ab ubi & ibi: ut alibi alicubi necubi ubi
que ubiuis ubicunque usq; & nusquā.

h Aec aduerbia significant ad locū huc il
luc istuc intro foras alio aliquo illo eo
& eodē: & alia composita a quo: ut siquo nequo
quouis quocunq; & quolibet.

h Aec aduerbia significant de loco: hinc
illinc istinc intus foris inde aliunde: &
cætera composita ab unde: ut sicunde necun/
de undecunque undeuis & undelibet.

h Aec aduerbia significant per locū: hac
illac istac alia aliqua illa ea & eadem. &
cætera composita a qua: ut siqua nequa quacū
que quauis & qualibet.

h Aec aduerbia significant uersus locum
horsum illorsum istorsum introrsum
fursū deorsū dextrorsū sinistrorsū retrorsum
aliorssū aliquorssū: & cætera composita a quor/
sum ut siquorssum nequorssum.

h Aec aduerbia significāt usque ad locū
uel usque ad tēpus: ut hactenus hucuf
que illucusque quousque & quonamusque.

n Omina ppria locorū primæ uel secun/
dæ declinationis in genitiuo significant

•
:
•

in loco. In accusatiuo ad locum. In ablatiuo de loco & per locum sine præpositione. In accusatiuo usq; ad locum cum præpositiōe sola usq; In accusatiuo uersus locum cū uersus :ut usq; Romam pergo; & Bononiā uersus ambulo.

n Omina propria locorū tertie declinationis & similiter tantum declinata in ablatiuo significāt in loco de loco & per locum sine præpositione: In accusatiuo ad locum sine præpositione. vt naues eunt uenetas. In accusatiuo uersus locū cū uersus & usq; ad locū cū usq; ut uersus uenetas uado & usq; pisas ppero.

n Omina puinciā in ablatiuo significāt in loco cū ppositione in : In ablatiuo de loco cum de. In accusatiuo ad locum cū in. in accusatiuo per cū per. in accusatiuo uersus locū cū uersus. In accusatiō usque ad locū cū usque & in ut usq; in cyp̄ nauigo.

n Oīa appellatiua similiter noīa fluuiorū & ecclesiā i abltō significāt in loco cū in: ut uersor in foro. in accusatiō ad locū cum ad uel in ut ad urbem uel in urbē equito. in ablatiuo de loco cū de uel ab uel e uel ex. ut ex agro uel de agro uel ab agro redreo. in accusatiuo significat per locū cū per ut per uiam cursito. In

accusatiuo uersus locū cū uersus ut uersus præ
toriū uado. In accusatō usq; ad locū cū ad uel ī
ut usque ad tēplū uel usque in tēplū ambulo.

i Sta quattuor nomina domus : humus :
rus & militia quāuis appellatiua sint: sē /
per tamē ut propria ponuntur ut domi tue sū
& rus ibo

f Vpinū in accusatiuo ad locum signifi
cat sine præpositiōe. In abltō de loco absque p
positiōe : ut aratū uado & cantatu uenio .

g Erundiū ad locū significat cū præpositi
one ad: ut ad dimicandū curro: & de lo
co cum a uel ab. ut a studendo reddeo .

DE PARTICIPIIS.

p Articipium ē pars oōnis declinabilis:
quæ pro uerbo ponitur : genus & casū
habēs ad similitudinē noīs: A uerbo autem tē
pora recipit & significationes. Participiū in ans
uel in ens præsentis & præteriti īperfecti tēpo
ris ē ut amās & legēs. In tus uel in sus uel ī xus
uel ī uus præteriti perfecti & plusquāperfecti
temporis ē. ut amatus & uisus. In dus uel ī rus
futuri temporis est ut amaturus & amandus .
Participium in ans uel in ens formatur a pri /
ma persona præteriti imperfecti indicatiui

modi: ut amabam bam in ns fit amans: legebā
 bam in ns fit legens: Præter eo ibam quod fa/
 cit iens euntis & queo quis quibam facit quies
 queuntis. In rus formatur ab extremo supino
 addita rus: ut amatū amatu addita rus fit ama
 turus. In tus in sus uel in xus formatur ab ulti
 mo supino addita s: ut lectū lectu addita s fit
 lectus. amplexum amplexu addita s fit ample
 xus. A morior tamen fit mortuus: cum debe/
 ret facere moritus. quia supinat moritum mo
 ritu. In dus formatur a genitiuo sui præsentis
 participii mutato tis in dus. ut amans amantis
 tis in dus fit amandus.

a Verbo actiuo duo descēdūt participia
 unū præsentis & pteriti ipfecti tēporis
 ians uel iens: ut laudās & canēs: Aliud futuri
 in rus: ut laudaturus & cātaturus. præter infra
 scripta uerba: quæ solū participiū præsetis ha
 bēt cū careāt supinis: & ut plurimū actiua sūt.
 Ambigo cōpesco disco posco tremo glisco
 Lambo uel lingo metuo timet urgeo caluo
 Lingo uel fugo renuo fugit ac luo iunge
 Respuo cum cerno propriis caruere supinis
 Ango cum satago.

a Verbo passiuo duo descendūt partici/

pia: unū präteritipfecti & plusq̃perfecti temporis in tus ī fus uel in xus. Aliud futuri ī dus ut scriptus & scribendus : präter supradicta uerba: quæ habent solū participiū futuri temporis in dus: ut discor discendus: poscor poscendus: quia carent supinis : inueniuntur tamen quædam participia quorū uerba in usu nō sūt ut decursus regnatus laboratus. Verba quoq; neutra transitiva cū etiam passiua habeant in tertia p̃sona in tus & ī dus participia hēbunt.

a Verbo neutro duo dēscēdunt p̃cipia unū in ans uel in ens præsētis tēporis: ut uapulās & seruiens : Aliud futuri in rus: ut uapulaturus : präter oīa uerba incohatiua & meditatiua. quæ ut plurimū carent supinis: ut lecturio & horresco: & präter uolo & uerba secundæ cōiugationis quæ si faciūt präteritū in ui diuisas syllabas raro habent supinū: ut caleo calui: präter ista cōtenta in uersu sequēti. Ar pla ta no pa li me sunt & o li ua ca do.

Aliqua etiā sunt neutra quæ tria hēnt p̃cipia ut cōnās cōnatus & cōnaturus. vnde uersus Nubo placet pateo suesco cum prandeo iuro. Et moereō titubo cōno.

Similiter & neutro passiua habent tria partici

pia ut fiēs factus & facturus. Vnde uersus.
Gaudeo cum fio soleo simul audeo fido.

a Verbo cōmuni descendunt quattuor participia: in actiua quidē significatiōe duo, unum in ans uel in ens; aliud ī rus: ut criminans & criminaturus. In passiua uero duo: unū in tus uel in xus; aliud in dus: ut criminatus & criminandus. Participia uero präteriti temporis in utraq; significatione sunt, ut hortatus Paulum & hortatus a paulo.

a Verbo deponenti tria descendunt participia, ut sequēs secutus & secuturus, in quibus participium präteriti temporis tam actiuam q̄ passiuam habet significationem; präter ea quæ carent supinis.

Vnū dat uestor medeor simul & remeniscor. Quīq; dabūt nitor metior gemināte supino.

a Verbo deponēti descēdit etiā participium in dus de usu, præsertim si habet personā agētē in supposito, ut sequendus.

p Articpium transit in nomē quattuor modis, Cōstructiōe ut doctus iuris cōparatiōe ut doctior, Cōpositiōe ut iaratus, Tēporis amissiōe: ut uenerādus, i. digūs uenerari.

f I detur thema per participiū quod non

inueniatur: uel si non habet uulgare sui uerbi
fit latinū per relatiuū & uerbū. Vt Hermolao
bandezāte polo scriue. Hermolaus a quo exu
lat Paulus scribit. Si uero ponatur in cōsequē
tia: fiat latinum per dum donec uel postq̃. Vt
uenute le galee tu lezi. postquā uenerint trire
mes tu legis. Et Guarino appreciante la uirtu
Francesco studia. Postquā a Guarino licet uir
us franciscus studet.

DE COMPARATIVIS.

c Omparatiuū est illud quod cū positiui
intellectu magis aduerbiū significat: ut
albior. i. magis albus: & ulterior. i. magis ultra
quā ille qui est ultra. Cōparatiua fiunt a nomi
nibus adiectiuis: ut albior. A uerbis ut deterio
r. A participiis ut amātor. A prapositionibus
ut postetior. Ab aduerbiis ut prior. Quæ ue
niunt ab adiectiuis noībus aut a secunda aut a
tertia declinatiōe. A secūda hoc modo descen
dunt a genitiuo addita or: ut clarus clari clari
or. præter habētia uocalem ante uocalem: quæ
de usu formantur per magis. ut strenuus ma
gis strenuus: & pius magis pius: & præter bo
nus melior: malus peior: magnus maior: par
uus minor: multus plus: munificus munifi

centior : magnificus magnificentior : sinister
 sinisterior dexter dexterior a genitiuo dextri .
 Quæ ueniunt a tertia declinatione formantur
 a datiuo addita or ut fortis fortior præter iuue
 nis iunior per syncopam . Quæ ueniunt a præ
 positionibus desinunt in erior ut post posteri
 or ; ultra ulterior prope tamen properior facit .
 Ab aduerbiis etiam fiunt comparatiua ; ut pri
 dem prior penitus penitior . Comparatiuum
 construitur cum ablatiuo sine \bar{q} uel cum no
 minatiuo cum \bar{q} ut \bar{q} cæsar est clarior pompeio :
 uel \bar{q} pompeius : præter relatiua & negatiua : \bar{q}
 cum \bar{q} non ponuntur . Requirit etiam abla
 tiuum significantem excessum , ut sum longi
 or te uno digito : & omnes casus habet : quos
 suum positiuum , ut habeo multum uini : sed
 plus olei ; & minus farinae . A comparatiuis
 neutralibus fiunt diminutiua , ut maius maius
 culus : grandius grandiusculus . Abusio fit i cō
 paratiōe quattuor modis : constructione : signi
 ficatione comparatione & formatione : Cōstru
 ctione cū nō hēt abltūm cū \bar{q} ut sum maior so
 cior : Significatiōe cū tātū significat quātū suū
 positiuū ut senior p senex aut mīus significat ut
 tristior . i . pax tristis aut contrariū ut dulcior . i . mi

nus amarus. Cōparatiōe cū ad diuersas quali-
tates cōparat: ut nix ē albior coruo. Formatiōe
cū substantiua uel pnomina cōparātur. ut nero
nior & ipsior. Piu e meno quādo significat pō-
dus uel mensurā fit per plus & minus: & sub-
stantiua ponuntur in genitiuo. ut hēo plus olei:
& minus farinae. quando significat numerum
fit per plures & pauciores ut ego lego plures li-
bros tribus. Ad bonā comparationē quattuor
requiruntur. res comparata: res cui comparet
qualitas: & q̃ qualitas comunicet cū utroq̃
ut Hector est fortior troianis.

De superlatiuis.

s Vperlatiuū est q̃ ad plures sui generis
cōparatum superponitur omnibus: uel
per se prolatum habet itellectū sui positiui cū
ualde aduerbio: ut fortissimus iuuenum. i. for-
tis snper iuuenes: & fortissimus cæsar. i. ualde
fortis. Superlatiua formātur a nomiue. uerbo:
participio: præpositiōe: & aduerbio. Quæ ueni-
unt a nominibus secūda declinationis formā-
tur a genitiuo addita s & simus ut maturus ma-
turissimus dicitur etiam maturrimus a nomi-
ne matur Excipiuntur Bonus optimus: ma-
lus pessimus: magnus maximus: paruus mini

mus: multus plurimus: munificus munificentissimus: magnificus magnificentissimus.

Nomina in r tam secundæ q̃ tertiæ declinationis formant superlatiua a nominatiuo additarimus. ut niger nigerrimus: acer acerrimus. Excipitur dexter dextimus: sinister sinistimus.

Quæ ueniunt a tertia declinatione formantur a genitiuo addita simus: ut utilis utilissimus: præter ea quæ in limus terminant superlatiuū quæ in hac dictione fagus continentur.

Dāt tibi quinq; limus quæ signat noīe fagus.

.s. facilis facillimus: agilis agillimus: gracilis gracillimus: humilis humillimus: similis similimus: & sua composita: & præter uetus q̃ facit ueterrimus. Senex iuuenis diues memor superlatiuis carent. A uerbo detero fit superlatiuum deterrimus. A præpositionibus in ra fit superlatiuum in imus: ut ultra ultimus: citra citimus: infra infimus: sed tamen supra supremus facit: post postremus: extra extremus: prope proximus: quod pro cognato positum comparatur absq; superlatiuo. Ab aduerbiis quoque superlatiua formantur: ut nup nuprimus sæpe sæpissimus. pridē prior primus. Sciendū ē q̃ nouissimus significationē sui positiui non

cii.

habet ut nouus nouissimus .i. extremus . Superlatiuū genitiuū habere debet pluralem uel singularē noīs collectiui. ut Cæsar est fortissimus romanorum uel populi romani. Est autē collectiuum nomen id quod in singulari multitudinem significat; ut populus gens; turba uulgus. Superlatiuum cum substantiuo præcedenti concordat; uel sequenti; ut lilium est albissimus uel albissimum florum.

DE FIGVRIS.

f Igura est uitiū cum ratione factum. Est autē figura duplex; locutionis. s. & constructionis. Figuræ cōstructionis sunt octo. s. Prolepsis. Sillepsis siue conceptio Zeugma Sinthesis. Antiptosis. Euocatio. Sinecdoche. & Appositio. Prolepsis est attributio proprietatis alicui toti in suas partes diuiso; ut aquilæ uolant; una fursū altera deorsum. In prolepsi requiruntur quinque. s. totum; partes eius; determinationes partium. pprietas & ordo. Duplex est prolepsis. Explicita & implicita. Explicita est illa in qua sunt omnia requisita. Vt cerui currunt. unus tarde; alter uelociter: Implicita est illa in qua tacentur aliqua; ut homines inuident alter alteri.

Sillepsis est diuersarū dictionum sub plurali p
 prietate conceptio. ut rex & regina albi. In sille
 psi requiruntur quinque. scilicet dictio concipiens. di
 ctio concepta: copula proprietas uerbi uel adi
 ectiui pluralis numeri: & quod proprietas concor
 det cum dictione concipiente: & discordet
 cum concepta. Quattuor modis fit sillepsis
 in genere: numero: persona: & in casu. In ge
 nere masculinū genus concipit foemininū &
 neutrū. Foemininū neutrū. Verumtamen aliquā
 do neutrum concipit masculinū & foeminiuū
 gratia maioris significati. In numero numerus
 pluralis concipit singularē. ut milites & tribu
 nus currunt. In persona prima concipit secun
 dā & tertiam ut ego & tu & socrates legimus
 Secunda concipit tertiam. ut tu & socrates cur
 ritis. In casu ntus concipit alium casum cū hac
 præpositione cū: ut equus cū asino currūt. Est
 aut duplex sillepsis directa & indirecta. Dire
 cta ē quæ fit per similes casus ut ego & tu legi
 mus. Indirecta quæ fit per dissimiles. ut andreas
 mecū currimus. Zeuma ē unius proprietatis
 ad diuersas dictiōes facta rdditiō ita quod cū uno
 pcorde ut ego & tu curro. ī zeumate rqrūt qn

q̄: aliqua diuerſa ſubſtantiuā: copula proprie-
tas pluralis uel ſingularis numeri: redditio p-
prietatis uni prius alteri p poſterius: & q̄ pro-
prietas concordet cum illo cui attribuitur per
prius & diſcordet cum eo cui attribuitur per
poſterius. In tribus accidentibus fit zeugma in
genere: numero & i perſona. Triplex eſt zeu-
gma: a ſuperiori cum p̄prietas ſupraponitur:
ut curro ego & tu: A medio cum proprie-
tas interponitur: ut ego curro & tu. Ab inferio-
ri cū p̄prietas poſtponitur. ut ego & tu curro
Syntheſis ē attributio p̄prietatis uni uel pluri-
bus copulatis nō gratia uocis ſed ſignificati: ut
pars in fruſta ſecant: & Scipio & Iulius admi-
rantes. Tria requiruntur in ſyntheſi. Vnum
ſubiectū uel plura copulata: p̄prietas: attribu-
tio proprietatis concordans cum ſignificato &
diſcordans cum uoce: ut anſer foeta. Fit autem
ſyntheſis in genere & in numero.

Antiptoſis ē attributio caſus pro caſu ad aliq̄
proprietatē: ut de aqua non eſt in puteo. Tria
requiruntur in antiptoſi: unum ſubiectum:
una p̄prietas: & q̄ caſus pro caſu ponatur.
ut urbem quam ſtatuo ueſtra eſt.

Euocatio eſt attributio proprietatis cuidam rei

demonstratae per demonstrans. ut ego Virgilius cano. In euocatione requiruntur quattuor: dictio euocans primae uel secundae personae: dictio euocata tertiae: absentia copulae: proprietates primae aut secundae personae.

Appositio est immediata coniunctio substantiuorum. ut miratur molem aeneas magalia quodam. In appositione requiruntur tria. Dictio apponens. id est determinans: dictio apposita. id est determinata: proprietates: ut animal homo currit. Fit autem appositio tribus de causis. Primo gratia generalitatis restringendae: ut animal asinus currit. Secundo gratia aequiuocationis tollendae: ut canis stella lucet. Tertio causa proprietatis attribuendae: ut Caesar uir fortis. Et semper dictio apponens: & apposita debent esse eiusdem casus.

Synecdoche est cum proprietates partis attribuitur toti. Ut aethyops albus dentes. Tria requiruntur in Synecdoche. scilicet totum: pars quae semper sit accusatiui casus: & proprietates: ut mulier trunca manum.

De Patronymicis.

- p Atronymicum est illud quod a propriis nominibus patrum uel auorum deriuatur i

des. & significat filios uel nepotes cū genitiuo
primitiui. ut eiacides. i. filius uel nepos aīaci.
Abusiue quoq; deriuatur a noībus matrum.
ut iliades. i. iliaē filius. Similiter a regibus ut ro
mulides. i. romanus a romulo. A fratribus: ut
phetontiades. i. forores phetontis.
Duplex est patronymicum. s. masculinū & fœ
mininū. Masculinum sic formatur. si uenit a
prima declinatiōe formatur a genitiuo ultima
littera in a conuersa: & addita des ut anchises ā
chisā anchisades. Si uenit a secunda declinati
one sic formatur a genitiuo si est in i solum: uel
in ii: aut in ei. Si ī i solum additur des ut timar
chus timarchi timarchides. Si uero ī ii ultimū
i mutatur in a & additur des. ut menetius me
netii menetiades. Si uero in ei. uertitur ei ī i lō
gū & additur des. ut Theseus thesei thesides.
Si uero a tertia declinatione formatur addita
des. ut Hector hectoris hectori hectorides.
Fit autem abusio in patronymicis additione ut
Atlas atlantiades. nā deberet facere atlantides.
Diminutione ut scipio scipiades. deberet enim
facē scipiōides. Patrōymica feminina formā
a masculinis r̄mota de ut priāides priāis aenea

des æneas. Virgilius tamen auctoritate usus
 æneis dixit ī scriptionē libri. Patronymica ma/
 sculina ab eus noīe ī eis uel in is p̄sæpe faciunt
 fœminina. ut pelleus pellides pellis uel pelleis
 pellidis uel pellidos. Patronymica masculina
 sūt declinatiōis primæ: fœminina uero tertiæ.

De Inchoatiuis.

i Nchoatiua uerba sūt quæ cū primitiuo
 uerbo significāt inceptiōē. ut ardesco
 idest incipio ardere: & horresco. i. incipio hor/
 rere. Formantur inchoatiua a uerbis cuiuscun
 q; cōiugationis a secunda persona præsents in
 dicatiui addita co. ut amo amas amasco. ferueo
 ferues feruesco. Gemo gemis gemisco: scio scif
 scisco. Præter hio hias quod facit hisco cum de
 beret facere hiasco. Omnia quoq; inchoatiua
 tertiæ coniugationis sunt: & ut plurimum præ
 teritis carēt atque supinis. Sunt etiam neutra
 & passiuus carent.

DE MEDITATIVIS.

m Editatiua sunt quæ meditationē signi
 ficant cum primitiuo. ut amaturio. i. me
 ditor amare. Lecturio. i. meditor legere. For
 mantur autem meditatiua ab extremo supino
 addita rio. ut lectum lectu lecturio. Esu esu

esurio. Omnia autē meditatiua sunt coniugati
onis quartæ: & ut plurimū præteritis carent &
supinis. Esurio tamē esuriui facit: & habet esu
riturus. Neutra etiam meditatiua sunt: & ex se
passiua non formant.

De Frequentatiuis.

f Requentatiua sunt quæ frequentiam uer
bi significant. ut legito. i. frequēter lego
Frequentatiua formantur ab extremo supino
mutata u in o. ut cursū cursu curso. Domitum
domitu domito. si autē sunt primæ coniugatio
nis mutant a in i correptam: ut imperatum im
peratu imperito. Rogatum rogatu rogito. Vo
latum uolatu uolito. Si autē præteritū in gi ter
minetur: formatur a secunda persona præsen
tis indicatiui modi remota s: & addita to ut le
go legis legito. Ago agis agito. Cogo cogito.
Quæro tamen quærito non quæsito facit. Sisci
tor & scitor sunt deponētia quis scio actiuum
sit: ut Virgilius. Tum uero ardemus scitari &
quærere causas. Nosco quoq; noscito facit &
noto penultima correpta. Aegreo etiam ægro
to facit: & sequor facit sector per syncopam.
Omnia quoque frequentatiua primæ coniuga
tionis sunt.

De Desideratiuis.

s Vnt etiam quædā uerba desideratiua:
quæ in so delinunt ut uiso id ē cupio ui
dere faceſſo id ē cupio facere.

De Diminutiuis.

d Imminutiua ſunt etiā quæ in lo deſinē/
tia ſignificant diminutionem. ut ſcribil
lo. i. parū ſcribo & ſorbillo. i. parū ſorbeo & ſu
go ſugillo.

De Relatiuis.

r Elatiuū eſt quod rem ante latam reſert
iteꝝ eſt autem duplex relatiuū. ſubſtā/
tia & accidētis. Relatiuum ſubſtātie eſt illud
quod antecedens ſubſtantium reſert. ut qui:
ille: is: ipſe: ſui. Relatiuū accidētis eſt quod re/
fert antecedens adiectiuum. ut qualis quātus
quot: quotus: quotēnis: cuius: cuias: & multa a/
lia quæ a quot & quotus componi poſſunt. ut
quotuplex quotifarius: quotuplus: & ſimilia.
Qualis eſt relatiuū ſignificans qualitatem: cui
reſpondent nomina bonitatem malitiā uel co/
lorē ſignificantia. ut iuſtus prauus candidus.
ut ſum iuſtus qualis tu es.

Quātus eſt relatiuum ſignificans quantitatem
cui reſpondēt nomina magnitudinē uel parui
tatē īportātia. ut magnus groſſus breuis puus

& similia. ut formica ē parua quātus est pulex.
Quot est relatiuum significans numerū: cui
respondent nomina numeralia. ut unus: duo:
tres quattuor decem. ut decem homines cur-
runt: quot tu uides.

Quotennis ē relatiuum annos significans: cui
respondent nomina ab anno composita. ut ūi-
ennis: biennis triennis & similia. Vt sum bien-
nis: quotennis tu es.

Quotus est relatiuum significans ordinē: cui
respondent nomina ordinaria. ut primus: secū-
dus tertius quartus & similia. ut ego sum pri-
mus quotus tu es.

Cuius ē relatiuum possessiuum: cui respōdēt
nomina uel pnomia possessiua. ut meus tuus
suus regius euādrius. ut ēsis ē tuus cuiā ē galea

Cuias est relatiuū gētile uel patriū cui respon-
dēt nomina gētis aut patriæ: ut ueronēsis: uene-
tus italicus tuscus. ut tu es uenetus cuias ē ādreas

Quotuplex a plica compositum est cui respon-
dent similia nomina ut simplex duplex triplex
ut mea chlamis est duplex quotuplex est tua.

Quotenus est relatiuum diuisiuū per pares
numeros cui responderetur per hæc nomina sin-
gulus binus ternus quaternus quinus senus &

similia: ut boues eunt bini quoteni equi.

DE HETEROCLITIS.

h Eteroclitū nomen est illud quod diuersis modis declinatur . ut hoc uas uasis: hæc uasa uasorū. Fit autē q̄ttuor modis. ūde uer Et genus & numerus & declinatio casus /sus Nomen heteroclitum reddere sæpe solet. Hæc noīa ī singulari numero sūt gn̄is masculini. ī plurali neutri: ut hic sibilus hæc sibila. Sibilus & coetus cū tartara didima auernus Suparus infernus & tenara baltea iunge Est locus atq; iocus sic menalus ismarus adde Singula sunt maris: pluralia neutra uidebis. Sæpe locos tamen atq; iocos pluraliter audis. Hæc noīa ī singulari foeminini gn̄is sūt: ī plurali neutri. ut hæc carbasus hæc carbasa. Carbasa rhetorica dic altilis atque supellex Pergamus & topica simul arbutus intiba iūgo Est zizania bucolica atq; georgica pascua ceta Singula foeminei dices: pluralia neutri. Hæc nomina singulariter neutra sunt: pluraliter masculina. ut hoc cælum hi cœli. Cœlū cū porro filū argos neutra capistrum Et frenum mas est pluralis: singula neutri. Frena tamen uidi sic rastra & fila leguntur.

Hæc noīa ī singulari neutri gn̄is sūt: in plura
li fœminini: ut hoc epulū hæ epulæ.

Est epulū cepe cum balnea uespera neutra
Singula declines: pluralia fœmina dices
Balnea suntque neæ.

Sunt etiam quædā nomina defectiua: quæ de
usu carent noīatiuis & uocatiuis singularibus.

Ista uicisq; necis dapis precis & ditionis

Et frugis lateris opis omnia sūt sine rectis.

Nex tamen īuenies cū uiscere uerberis adde.

Quædam nomina neutra sūt: quæ in plurali
carent genitiuis datiuīs & ablatiuīs: ut thura
ora: inuenitur tamen oribus.

Os æs mel mare rus thus ius uina ordea dices

Quæ tibi tres casus tantū pluralia seruant.

Alia nomina masculina sunt: quæ tantum sin
gulariter declinantur.

Fumus cū fimus sanguis cū puluere limus

Aer sal pontus sol mundus uiscus & æther

Mascula sunt: quoq; raro plurale uidebis.

Aliqua fœminina sunt: quæ non nisi singulari
ter declinantur.

Lux fitis & tabes mors uita fames quoq; labes

Gloria fama salus pax humus cum lue tellus

Et proles soboles raro pluralia cernes.

Adde senecta senectus: adde iuuet̃a iuuentus
Mortibus inuenies.

Quædam neutra sunt: quæ tantum singulari
ter de usu declinantur.

Manna solum letum coenũ pus fasq; nefasq;
Lacque salũ uirus uer æuum adde necesse
Secũ ador seniũ metalla negantia fixa
Et uulgus pelagus indeclinabile uirus.
Hæc nomina masculina sunt: quæ de usu tan
tum pluraliter declinantur.

Primates proc̃eresque sales canique penates
Atque fori manes liberi supetiꝑ quirit̃es.
Et lemures fasces sic inferi singula nunq̃
Quædam foeminina sunt: quæ non nisi plura
liter declinantur.

Induciæ latebræ thermæ idus atque calendæ
Manubiæ nonæ feriæ cum nundinæ nugæ
Excubiæque faceciæ opes scalæq; minœq;
Exuuiæ falleræ illecebræ primitiæ iunges.
Inficiæ ifidiæ inferiæ exequiæque notabis
Reliquiæ exquiliæ blanditiæ quiskiliæ ue
Diuitiæ cum nuptiis ac delitiæ:
Singula declines nunq̃ pluralia semper
Inuenies latebram feriamque

Quædam nomina neutra sunt: quæ tantum
.d.

pluraliter declinantur.

Moenia cū pondo præcordia milia & extra

Ilia cum castris magalia seria tempe

Et cum carchæsiis mapalia iungimus arma

Festaque diuorū sponsalia singula raro.

Notandum q̄ hoc nomen uas in singulari est

declinationis tertiæ: in plurali secundæ

Vas uasis ternæ: uasorū uasa secundæ.

Hoc nomen uis in plurali habet omnes casus
in singulari tres.

Vis uim uiq; dabit: totum plurale tenebit.

Visque tamen genitiuus habet.

Hæc duo nomina in ablatiuo solum de usu re
periuntur. s. sponte & celte

Tabi uero in genitiuo: & tabo in ablatiuo.

Nomina interrogatiua: ut quis. Distributiua: ut

omnis. Relatiua: ut qui. Infinita: ut quisq;.

Negatiua: ut nullus carent uocatiuis

Quæ q̄rūt quæ distribuūt referūtq; negātq;

Infinita quoque casu caruere uocante.

i Nter quis & uter hoc interest q̄ quis de
duobus & de pluribus dicitur. Vter au
tem de duobus tantum. ut quis. i. qual de doi
e piu de doi. Vter qual de doi.

Ad quis respōdetur per nomina de pluribus

dicta. s. omnis: quiuis quilibet: quicunq; .i. cias
caduno de piu de doi.

Nullus nemo. i. nessuno de piu de doi.

Aliquis: unus quidam: quisq; quispiam. i. alcu
no de piu de doi.

Ad uter responderetur per nomina de duobus
dicta. ut uterq; uteruis. i. luno e laltro de doi.

Neuter nessuno de doi. Alter luno de doi.

Alteruter o luno o laltro de doi. Predicta no
mina cum genitiuo iunguntur: aut ablatiuo cū
prapositione de uel e uel ex. ut uestrum uel ex
uobis uterque est sapiēs.

Sunt etiā aduerbia quæ dicuntur de pluribus
& quæ de duobus tantum. De pluribus ut ubi
& ubiuis: ubilibet: ubicūq;: nullibi: alibi: alicu
bi: usq;: uspiā: & nusq;. De duobus tantum ut u
trobiq; .i. in ciascaduno luoco de doi.

Alterubi in uno luoco de doi.

Qui componitur cum cumq;: ut quicunq; &
quis geminatur: ut quisquis. & semper ponun
tur in eo casu in quo relatiuum. ut amo qui
cunq; laborat idest omnē hominē qui laborat

Quisq; hēt quicquid quicqd tantūmō quoquo

Quis differt a qui: quoniā quis dī interrogati
ue: relatiue: & infinite. Quis aut interrogatiue

& infinite tantum: Quis habet aliquas compositiones quas non habet qui & e conuerso .

Cū quis nanq; piā sine qui coniunge putas q̃.
Dam uis cunq; libet qui sine quis retinet .

q Vot requiruntur in soluo soluis ? quat
tuor. in prima parte . Colui che paga in
nominatiuo. Li denari ī accusatiuo. Colui a chi
fi pagato in datiuo. La cosa perche fi pagato in
ablatiuo cum præpositione pro . Vt ego solui
decem libras petro pro meis debitis .

Quot requiruntur in nubo nubis ? Tria . in
prima parte Colui che marita in ablatiuo a uel
ab mediante. Lo sposo in datiuo. La sposa in no
minatiuo. ut helena nupsit menelao .

Quot requiruntur in lateo lateo ? Tria. in pri
ma parte Colui che asconde in ablatiuo sine præ
positione uel in accusatiuo cū præpositione pp
ter. La cosa che fi ascosa in nominatiuo. Colui
a chi fi ascosa ī accusatiuo. Vt me uel propter
me latuit liber petrum .

a De Orthographia .

Separās m uel u abs q c t cætera uult ab
Amitto auello abscondo abicutit abstineoq; .
Abluit abducēs abrumpit aberrat abundo .
Cō fra ga rū pa mus hæc sub ob ab uariamus.

•
•
•

Non sic asporto non aufert aufugioq;
 Ast operit uel omitto iacit tenet abfuit usq;
 R non mutabunt ab & ob.
 Cor fra gras le nis pi ra fal tāt ad sibi mutāt
 Dpit ex apit: stat in adsum: agnosco g seruat
 Consona bina fugant d ascēdo aspgō nec asto
 Ni sit l aut r ut applicat ap pbo scripta notato.
 Q per c mutat acquiro.
 L si componas aut r con & in sibi mutant.
 M uel b uel p m sibi uertere quærunt.
 N g permutat ignoro cognita dicent.
 Vocalis iacit n cohibet coit atque coercet.
 Excipias comedo & comites.
 Ci fus ui pa si tis cū dis: cætera uult di.
 S mutabis in f: sed consona bina fugant s.
 Diuidico tamen inuenies coniunge disertus.
 Da uus iun ge bat lu nā ma ris e sibi iungunt.
 Ex alias fugat s: mutabitur in f: ut effert.
 Editur euellit: eiecerat egerit ebibit atque.
 Eleuat enabit emergit & eripis inde
 Excubat exonerans exponit extrahit exit.
 Extruit exanguis excidit expuit experts.

Incipiunt Versus Differentiales.

.d.iii.

d Icitur esse nepos de nepa luxuriosus
Ast natū gnati post natū dic ēē nepotē
Duricies carnis callus: callis est uia stricta.
Est collis montis: caulē dic esse uirentē.
Caula gregē claudit: capitis sub pōdere collū
Esse colū dices qua scēmina fila reducit.
Philosophi radius: radios dic esse rotarum:
Textoris radius: radii de sole nitescent.
Liber bri codex: & durus in arbore cortex.
Liber eri bachus: nulloq; ligamine natus:
Factus de seruo liber libertus habetur:
Libertinus erit liberto a patre creatus:
Hic etiam libertus erit.
Obsto cū costo doctrina supinat in atum:
Cætera dant in itū: præsto formabit utrūq;
Hæc geminant tūdo cado pēdo cū pedo cedo
Et tendo.
Moribus & uerbis lepor ē: lepus quoq; filuis.
Annis coniugio sexu uirtute uir esto.
Cōiugis affines: p̄ris agnati: m̄risq; cognati
Est p̄ris hæc amitta: soror est matertera m̄ris:
Est p̄ris patruus: sed auunculus ē genetricis,
Quos soror & frēs generāt dices amitinos.
A patruis uero patruales scito creatos.
Ast cōsobrinos geminæ genuere sorores.

Ille sororius est cuicumq; soror mea nupsit.
 Ipse uiri frater leuir ē mulier quoq; fratris
 Fratria: glos fratris uxor: soror atque mariti.
 Hic cancer cri crescit aquis: celesteque signū.
 Cāceris hic cancer morbum potest ipse uocār.
 Pro telis arcus: fornixque uocabitur arcus.
 Circulus est arcus: irisque suum tenet arcum.
 Ductor asellorū sit agalo: suumque subulcus.
 Mulio dux mulis: ouium opilio tibi pastor.
 Epulus ē capris: dictus bobusque bubulcus.
 Est cito curriculo: sit curriculum tibi tempus.
 Est spaciū lus uel lum: paruū sed dicito currū.
 Ac etiam cursum.
 Hospes qui recipit hospes qui receptus habet
 Est quoque qui nutrit & qui nutrit alumnus.
 Qui uehit & uehitur uector solet eē uocatus.
 Sex casus dices: fortunaque casus habetur.
 Euentusque malus: casum dic esse cadenti.
 Obliquis spectans oculis tibi strabo uocatur.
 Orbe carent orbi: natus & patribus orbi.
 Lucis egens cæcus frustra gestabit ocellos.
 Vnum luscus habet: hebeti uel lumine cernit
 Lar domus esto tibi deus ipse domesticus ē lar.
 Lar focus atque ignis: nec non penetralia sacra.
 Stips pis ē numus stipitis stipes arbore trūcus

Hic aut hæc stirps est radix: & clara propago.
Prunus habet prunū: prunā sed flāma perurit
Pars anni breuior bruma: tegit arua pruina.
Cardinis in porta: cardo cardonis in agro.
Fundus: ager: sed funda iacit pars ultima fūdū
Talus taxillus ludus pas in pede tallus.
Palma manus: arbor palma: uictoria palma:
Pecten agit telam lanam simul atque capillos.
Pubes inferior: piscis: atque ordo choreæ.
Est pecten citharæ,
Helperus in sero dicatur: mane uocetur.
Luciter. at uenus ē sēper noctesq; diesq;.
Esse toros dicas palearia in corpore pulpas.
Et sedes thorus est: pro lecto saepe uocatur.
Aspires horam partem appellando diei.
Si non aspirēs limbum dabit & regionem.
Prora prior puppis pars ultima ima carinā.
Dic latus esse ratem & ligna natantia iuncta.
Naues collectas plures tu dicito classē.
Dic uulnus plagā: regio plaga: uel plaga rete.
Produces primum: debes breuiare secundū.
Aures dic hominum dic auriculas reliquorū.
Vngula de brutis de cunctis dicitur unguis.
Auxilium designat opis: ops terra uocatur:
Diuitias opibus simul auxiliūq; notato:

Lens lendis capiti lens lentis conuenit ori .
 Lentigo in facie nota fit rubicunda uocata .
 Vita fouet corpus:constringit uitta capillos.
 Viuo facit primum:deriuat uincio uitam.
 Est acies oculi:sed acumen fit tibi cultri.
 Et bello structas acies potes ipse uocare.
 Ultio uindicta fit & pratoria uirga.
 Fex est filorū:ceps ferri:pexq; pilorum .
 Fex est de reliquis olei dicatur amurca .
 Continue semper fit continuo tibi statim .
 Imbribus ē torrens :lignum est torris adustū .
 Corporis ē membꝝ manus & turma potestas
 Glis animal glis terra tenax glis lapa uocatur :
 Prima tenet gliris:tis altera:tertia glissis.
 Sors notat euentum signat quoq; iors capitale
 Sors est fortuna sortes responsa deorum.
 Grana molo molis in sacris molo multa farina
 Est magnitudo moles:magnum tibi fit quoq;
 pondus.
 Falx metit:ast ardet fax:sed faux utraq; mādīt
 Fas neutri generis significat licitum .
 Dic thetis & thetidis sic mater hētur achilis .
 Oceani coniunx thetis sic thetios addis .
 Ales hirūdo canit nat irrudo mouet arundo .
 Tigris gris fluuius:est tigris belua gris dis .

Populus hæc arbor: populus hic unio gentis.
Alter partitur: alium notat atque secundum.
Lacteo lac fugo: lacto lac præbeo nato.
Cupressi fructus conus: in casside crista.
Cassis idis galea: stant captræ in casse ferinæ.
Clavis claustra aperit: infingit uulnera claua.
Clauus confrigit tabulas: nauemq; gubernat
Penna uolat: pœna punit: pîna est tibi rete.
Pinam & pinaculum muri dic esse cacumen.
Relligio tibi sit metus & ueneratio diuum.
Sunt fastidia tedia: sunt & fastigia celsa.
Est hominis tergum: sed habebit belua tergus
Primum dat tergi sed tergoris esto secundi.
Interdum uacuas dicemus tergora pelles.
Sinciput anterior capitis pars dicitur esse.
Occiput ast partem capitis dic posteriorem.
Dico ministerium famuli: mysteria sacra.
Exemplar liber ē: exemplum scribis ab illo.
Quinq; annos lustrū dic atque cubile ferarū:
Circuitusque simul purgatio sit quoq; lustrū.
Clarificat purgat circūspicit omnia lustrat.
Igni ius coquitur: ius rectum: iusque potestas.
Est neutri generis: & iuris habet in genitiuo.
Cor urunt curæ: sed curam dicis amorem.
Illatum uulnus: innatum dicitur ulcus.

Pars capitis tempus: spatiū dic esse dieꝝ.
 Commoditas aer dicetur: & emptio reꝝ.
 Hæc futoris acus sit quartæ scemineumqꝫ.
 Hoc acus atqꝫ aceris ternæ purgatio grani.
 Lima terit ferrū: sed limus sit tibi cœnum.
 Obliquus limis: sed continet hostia limen.
 Terminus est limes: dicetur semita limes.
 Iudicium dices examen perspicientis.
 Est examen apum collectio lingua bilancis.
 Occido exanimo iudex examinat æquus.
 Aures dic patulas: oculos appello patentes.
 Sunt hastæ teretes: & poma rotūda uocamus.
 Assiduus diues: simul atqꝫ intentus habetur.
 Primo as atqꝫ dat assideo caput esto secundo.
 Prospicit a longe hæc specula: hoc speculū tibi
 Iustitia ē uirtus iustitiū ius tenet urbis / lucet
 Bis duo sunt odi noui cœpi meminiqꝫ:
 Quæ retinēt sensū præsentis præteritiqꝫ
 Stans aqua sit stagnū: spēs qꝫ metallica stannū
 N g describis primū: n dupliciqꝫ secundū
 Esse tamen stagnū uere tu dicis utrunqꝫ
 Quæ flagrāt ardēt: quod flagrat mittit odorē.
 Turbā scito chorū: sed uentat in aere chorus.
 Est hō difficilis: qꝫrulus morosus habendus.
 Quiqꝫ bonos mores agit is moratus hētur

Moriger est ille quem dicimus obsequiosum.
Immemor oblitus tibi fœdus & oblitus esto
Obliuiscor habet primū: aſt obliuo ſecundū.
Eſt breuis argutus: eſt callidus; eſtq; ſonorus.
Pigrū flexibile ocioſum lentus tibi monſtrat:
Et ſi componas plenum ſignare uidebis.
Fert tria diſcrimen diſtantia glabra periculum.
Inuidus ipſe dolet: gaudet inuidioſus habēdo
Collegā facit officiū: comitem uia iungit.
Ipſe labor fociū tenet. dabit eſca ſodalem.
Eſt amor æqualem pariter tēpūſq; notabunt.
Sunt & in os & in or quādā facientia rectos:
Eſt labor atq; lepos odor ac hōos addit arbor
Iſta ſuis & in er & in is ſunt noīa rectis:
Vomer cum puluer ſic cinis atq; cucumer.
Qui necat occidit: moriens aſt occidit ipſe.
Primū cædo facit: cado uult formare ſecundū
Expecto opperit: operit ſecreta tegendo.
Primū p duplicat: ſimplex deſcribe ſecundo.
Stēma eſt nobilitas ſtigma ē pūctura uocāda.
Schema habitū dices: atq; in ſermone figurā.
Fert gerit oſtentat: patitur dat dicit habetque.
Fert cupit & turbat: ducit cōſligit in armis.
Eſt ager hoc aruū granū eruū fulcus & ūruus
Cogitat iſte putās: repit qui excogitat ullum.

Admittit cū d recipit sine d quoq; perdit .
 Peccat & admittit .
 Orat qui rogat: exorat qui uendicat ullum .
 Dic duc fac ter cognosces apocopata .
 Pro dice duce pro face pro quoq; ferre .
 Aestus sit solis feruor: motusq; marinus .
 Condit qui cælat facit & diis consecrat ipsis .
 Lignum terra secat: fera continet hostia clausa
 R geminans primo simplex describe secūdo .
 Constat compositū est: manifestū dicito sæpe .
 Constat & erigitur: & constat stare putatur .
 Constat & est emptum .
 Quod differre facit prænomen dicimus esse .
 Ast nomen propriū positum sibi uēdicat oīs .
 Cognomen uero genus & cognatio ponit .
 Quod dabit euentus agnomen iure uocabis .
 Ut cneus paulus & scipio creticus extat .
 Cogit qui stringit: cogit quiq; ubera mulget :
 Et cogit subigit sic colligit & simul urget .
 Pomerum pomos pomaria poma reseruat .
 Moenia postq̃ locos positos pomeria dices .
 Malus mala creat: sed gestat carbasa malus .
 Fœminei primum: sed maris dico secundum .
 Semen ager recipit: sed terra extollitur agger .
 A breuius primo: g duplex scribe secundo .

Mentitur fallens: mēdacia dicit oberrans
Hic uehementer amat: diligit ille minus.
Dic gallos gentem: gallinā gallus habebit.
Atq; sacerdotē cibelis tu dicito gallum.
Carmīa qui scribit canit: & qui fata prophetat
Quiq; canit cantat laudans canit acta uiroꝝ.
Areo cum moneo: cum cogo arcere uocabo.
Prothesis aponit caput: aphresisq; recidit.
Syncopa de medio tollit: quod epētesis addit.
Aufert apocope finem quem dat paragoge.
Legat qui mittit: ligat hic qui uincula nectit.
Le primum longat: li cursum pone secundo.
Ille tibi similis quisquis facie æquiparatur.
Ille tui similis: qui moribus æquiparatur.
Qui fugat expellit. fugit hic discrimina uitās
Pulso sonans: pulso feriens: ppulso repellens.
Truncus erit solus uitis: sit uinea plures.
Ac instrumentum dicetur uinea belli.
Signat ago recito facio refero quoque duco
Et tracto infector.
Qui plangit plorat: plangit qui percutit ora.
Dicitur alga maris: sed dicitur ulua paludis.
Dic animā uitam: uentum: est halitus oris.
Est animus atque ira simul.
Qui seruat parcit: ueniā dans is quoq; parcit.

Est uia qua uadis: ratio: uia dicis & usum.
 Verro traho: uerro uerto: uerro quoq; mundo
 Halat qui spirat: alit qui præbeat escam.
 Primum longato: debes breuiare secundum.
 Frons frontis capiti: frons dis dic arboris esse.
 Est aqua fons maris: tu cætera foemina dices.
 Maiorē incuso: paruos accuso: paresque.
 Incendit cessat seruit uacat & superinstat:
 Et licet atque caret & uacuare potest.
 Dices discrimen: atque experimenta periclū.
 Primum dat pereō: perior uel pira secūdam.
 Eminus a longe: sed cominus ad ppe spectat
 Emanus est primo: sed cōmanus esto secūdo.
 Dic austrū esse notū: nothus ex pellice natus
 H fugit primū: tamen aspirato secundum.
 Nobilis antiquus: uetus ē & carus habetur.
 Saltem si minus: si saltas dicito saltim.
 Cæcus & allatus nudus puer & pharetratus
 Istis quinque modis dnūs monstratur amoris.
 Amouet elongat: cōiungit qui admouet ullū.
 D careat primū: sed d describe secundum.
 Ala uolat. turma est equitū: uolucrisq; fit ales.
 Foeminei generis prima: cōmune secunda.
 Styx acheron lethe cocytus cum flegetonte
 Odit tristatur dediscit luget & ardet.

Pars populi classis. ratio collectio turma
Ambitus clausus est ambitus optat honores:
Mobile sit primū: sed fixū dico secundum
Qui sacra fert libat: litat qui numina placat.
Fertilis est latus pingue sed dicito latum:
Accelerem.
Est latus gaudens: sed mortē dicito letum.
Diphthōgū prīo: sed e simplex scribe secūdo.
Qui locat hic ponit: locat quicunque maritat:
Atque parat pretiis: etiam facienda locamus.
Annuat atq; nuit: si labro aut nare notat quid.
Ast nutat capite tremulo: sed nictat ocello.
Dic famulū puerū: puer aetatem tibi signat.
Atque marem puerum dicemus saepe notare
Dat causam propter: sed iuxta dicito saepe.
Est ardens scintilla: carensq; calore fauilla.
Cōsequor acquiro: simul exequor exprīo q̄c̄q;
Esse procul longe dices: procul & prope saepe.
Qui laxat largat: lassat qui mēbra fatigat.
X primū quārit: si duplex scribe secundo.
Grata petit: poscit sed debita: flagitat ardens.
Impetus atq; dies nox dant e uel u tibi sexto
Est pira congeries lignorū combustaq; busta.
Ardentesq; rogos subiecto dicimus igne.
Vas uadis spōdet. uadū ē fluuii brevis unda:

!

Vas uasis retinet.

Vindex diceretur uentura pericula pellens.

Præteritūq; malū qui punit dicitur ultor.

Haurit dic uacuat sorbet bibit aspicit audit

Atq; ferit.

Vadit qui pergit: uadatur danda pmittit.

Ciuius est ciuitas: sed moenia dicimus urbē.

Dicis aquam laticē uenis uel fonte latentem.

Estq; latex uinū lateat quia uase uel uua.

Fraus dolus est: etiā fraudē dic esse periculum.

Cōsultus petitur: petit hic cōsultor habēdus.

Quod uero petitur cōsultū est iure uocandū

Est factū facinus: facinus scelus esse memēto.

Fœta notat plenā: dicta estq; puerpera fœta.

Insidias furtum: stuprū: dic atq; rapinā.

Est hara porcorū: uenerabilis ara deorum.

Prima breuis perit h: longa ē sine h secunda.

Sæpius is finit pluralem tertia quartum.

Cū tenet is rectus similē formādo secundum

Pluralesq; uel r ns coniungitur rs.

Nauiis tris imbris pontis sic dicito partis.

Rarius is reliqua: plus pluris: lis quoq; litis.

FINIS.

CLARISSIMI VIRI GVARINI VERONENSIS DE DIPHTHONGIS.

n On finē causa factum esse certe scio
flore Valeri q̄ diphthongāda uoca
bula scire te uelle intelligo : quando
eam rem ad orthographiam .i. recte scribendi
formulā pertinere; & non paruū legendi adiu
mentum præstare posse cognoris. Qua quidē
in re quid agā subdubito. Nā nisi tuā morem
uolūtati qui de me optime meritis es gesserō:
ingratitude me reū esse cōfitear erit necesse
Quo crimiē nullū grauius aut acerbius: uel
apud Persas puniri testis est Xenophon. Sub
inde quom negligentia & uitio librarioꝝ oēm
ferme diphthongoꝝ consuetudinē abolitam
aut deprauatam aspiciam : ita ut breuis sæpe
syllabas in uetustissimis quoque codicibus
diphthongis notatas comperiam . Vnde ipsa
ram rationem aut usum aucuper uix satis scio
& eo magis q̄ quæ postulas dicto cicius fieri
festinatissimus urges . Verūenī uero ne labor
rem potius fugisse me arguas decreui q̄ una
tumultuaria locubratione potuero ad te dip
thongos colligere: quæ latinæ lectionis memo
ria suppeditarit: aut si quid paululum græce

!

ex doctissimo ac in primis humanissimo præceptore meo manuele chrisolora degustavi & ut ciceronis præcepto facilius de quo disputatur possit intelligi sermonem a diffinitione perficisci satius esse arbitror.

Diphthōgus est duarum uocalium cum singulæ uocem suam seruent in eadem syllaba complexio ut æ. Nec ius uas qua diphthōgum esse putandum erit: cum nec i nec u suum seruare sonum constet. Differt autē a monophthōgo diphthōgus: quod hæc duas habere uocalis: illa u nicā dumtaxat cernitur ut eoa: ubi tris monophthōgos esse deprehēdis. Dicta idcirco diphthōgus est quod binis constare uocalibus uidetur. Dis enim græci bis & phthōgū sonū appellant. Nostri quattuor facere diphthōgos: au: eu: æ: oe. Quidam ei diphthongū adiiciunt. Verū græcorū eam esse diphthōgū manifestū est qui cum pluris habeant diphthōgos cæteris amissis quæ nihil propositio conducunt aliquas attin gam ex quibus nostras deriuari liquet. Ai cum in latinū uertitur aut per diæresim hoc ē p syl labarū diuisionē utraq; manēte littera in ai sol uitur ut αἶα Maia αἶα αἶα aut sine diæresi in æ diphthongum transit: ut παῖα Pean

παλαιστρα palæstra. Eu aut ī eu diphthongum
latina conuertit oratio. ut εὐρύς eurus aut in e
longam: ut ἀχιλλεύς achilles. Ὀδυσσεύς ulyxes
Περσεύς perseus & perses. Aut in u solum: ut
φενύω ωi in œ diphthongum producimus.
ut κωμῳδία cœmedia & τραγῳδία tragœdia
Oī uel ī œ uertimus ut ποινὴ pœna & φοινίξ:
phœnix uel in u. ut φοινικῶς punicus dissolui
tur iuterdū ut τρία ττ οία αυ quoq; per diæresi
in a & u consonantem soluimus ut ναῦς nauis
aut in au ut ναυατόν: naufragium αὐλαῖς aula:
αυστῆρος austerus. Et ut ad nostras redeamus
æ diphthongū quidam passim protulerunt: ut
Syllæ: galbæ: amintæ musæ. Nōnulli pro secū
da eius littera idest more grecorū ī pronuncia /
uerunt. Quia propter maro noster ātiquitatis
amantissimus aulai pro aulæ & pictai p pictæ
suo inseruit carmini. Singulares generandi &
dandi casus: & plurales nominandi & uocandi
in prima declinatiōe diphthōgo in æ notari cer
tissimum ē. Plurima quoque deriuatorū nomi
num ī æus exeuntium diphthongant: & ea po
tissime quæ a uocalibus in a aut in e pductam
exeūt aut in æ ut uerona ueronæus mithilenæ
mithilenæus: Athenæ athenæus pisæ pifæus.

!

Nunc quom nulla de au & eu extet ābiguitas
de æ & œ dicēdum uidetur: & primo de æ ser
uato alphabeti ordine. Qui quæcūq; memoriā
fugerint tu per te adde quæ legendo cōperire
poteris.

Aeacus & ab eo deriuata: ut æacides.

Hæc cum compositis: ut hæccine.

Aedes & ab eo composita: ut ædifico: ædepol.

Aedituus.

Aedilis & ædilitas.

Aega capra & ab ea dicta: ut ægis clypeus:

ægloga.

Aegloceros. i. capricornus. æge urbs.

Aeger: ægritudo: ægrotus.

Aegeus & ab eo composita & deriuata, ut ægi
des: & ægeum pelagus.

Aegina urbs & mulier.

Aegyptus & ægyptius.

Aegistus.

Aelia urbs: æleus ab urbe. Aelia mulier.

Aelianus p̄priū nomen uiri. Helios aut sol
& heliades: & heliogabolus e simplici scri
benda sunt.

Hæma sanguis: hæmarroe. Cætex hemathia

Abſq; diphthongo ſcribatur.

.e.iii.

Aemulus & quæ ab eo: ut æmulor: æmulatio
Aemulus lapidū latine significans & fraudu-
lentum. Aemilius & sua deriuata. Vt
æmilianus; Aemilia.

Aeneas cum suis compositis: ut æneis æneidos
& æneades.

Aenigma sermo obscurus.

Aenus loci proprium & laus cum eius deriu-
tiuis: ut Epænos; & parænesis admonitio.

Aenobarbus.

Aeneus.

Aeolus rex uentorum: & quæ ab eo. ut aeolia
& æolides: æoles populi: æolicus.

Aeon saeculū & sua: ut æonius. i. sempiternus

Aenum.

Aepia urbs.

Aepolus caprarum pastor: & ab eo: ut æpoliū
caprarum grex.

Aequus pro iusto: & quæ ab eo: ut æqualis
æqueuus: æquo æquas: æquinoctium: equi
pero: æquiualet: æquitas: æquor ris: Equus
uero p aiali nullo pacto diphthōgū patitur.

Haeresis & deriuata: ut aphaeresis: diaeresis: si-
naeresis: & haereticus.

Haeresius uiri proprium.

!

Haereo & deriuatiua ut haesito.

Aes aeris & deriuatiua, ut aereus aeratus; & ob
aeratus debitor.

Aesculapius.

Aestus & quae ab eo ut aestuo.

Aestas cum prole sua ut aestiuus.

Aesopus.

Aeschylus.

Aetas & aetatura diminutiuum suum:

Aeternus & aeternitas.

Aether & ab eo: ut aethereus.

Aethra fulgor caeli.

Aethra mater thesei.

Aethyops & aethiopia.

Aetna & aetnaeus.

Aetolus & aetolia.

AE Diphthōgus In Mediis.

Achaeus gentile nomen.

Alcaeus poeta.

Actaeon proprium:

Actaeus littoralis.

Anapaestus per uersus.

Anapaea genus auis.

Anaeus. Antaeus.

Aristaeus. Ariaeus. Aridaeus.

Ascraeus qm̄ ab ascra loco deriuatum ē.
Aulæa quia ab e uel ab a ut aula uel aulæ.
Cæbes propriū loci. philosophi aut̄ nomen.
Cebes per e simplex.
Cæcus & cæcitas.
Cæcias uentus quidam.
Cæcilius cæcilia.
Cædo in omnibus temporibus ut cædebam p̄
ter q̄ in præterito: & ab eo descendentes: ut
cecidissem. Cedo autem dare locum significās
simplici scribitur e.
Cælum & quæ ab eo ut cælestis cælebs.
Cælo cælas.
Cæneus proprium nomen uiri.
Chærephon.
Chæronia urbs.
Chære pro salue.
Cænodoxia pro gloria. Pro inani autem gloria
e simplici scribes: & cænotaphium.
Cæsar cæsarianus.
Cæsaria cæsaries.
Cætera cæteri.
Cætus pro conuentu: pro pisce e simplici.
Cepi cum suis deriuatis per e solam ut ceptus.
inceptus inceptor: pærceptor.

Cacodæmon. Infœlix, chaldæus,

Chamæleon animal,

Chamæmela herba.

Chimæra.

Cinædus.

Cynæginis. Circeum opidum.

Chlæna uestis. Cirenæus.

Chamæleum herba.

Clitæmnestra.

Dædalus.

Dæmon & dæmonium.

Diata dicæus iustus: dicæarcus.

Diarefis;

Dracaena draconis foemina.

Dracaenis foemina.

Haebreus.

Hephaestion.

Etnæus quoniam a loco in a.

Eudaemon foelix.

Et quoniam saepissime pro fph positum ani-

maduortum cum idem fere sint $\Phi\epsilon\omicron\eta\eta$: Tt fuga

$\Phi\eta\mu\eta$: hunc locum pro fph supponam.

Phaecos populi:

Phaedon nomen philosophi:

Phaedra: Phaedon: & phaedros:

Phæton .
Phlegræa .
Phariseus .
Phæreus .
Gæa quæ & g dicitur ab hoc secūdo georgica
& geometria:quo circa solo scribitur e .
Gæon fluuius .
Gæsa iacula uel tela gallica .
Gætulus .
Gnæus quod per c scriptū sonat g.ut Caius .
Gaius .
Graecus : & graecia .
Graecanicus & graeciensis .
Gynaetia bona dea a nostris dicta .
Gynaeces mulieres .
Gynetium mulierum diuersorium .
Idæus mons:& proprium uiri:& locale nomē
Iæra mulieris nomen proprium .
Idumæus quia a loco in e deriuatur Idume .
Issæus rhetor quidam & fluuius .
Iudæus & iudaea . Himenæus .
Laedo & sua deriuata ut laesus laelius .
Laemargus & laemargia ingluuies .
Laestrigones populi .
Laena femina leonis .

Laena uestis. Lacaena.
 Lacedaemon & lacedaemonius.
 Lenaeus bacchus.
 Ledaëus. Licaea lupercalia.
 Licaeus mons.
 Machaera gladius. Mathaeus.
 Maeander fluuius.
 Maenades mulieres insanae.
 Maenalus mons. Maeonia; Maeon.
 Maeotis palus & maeoticus.
 Moegera. Manichaei. Musaeus proprium.
 Nazaraeus. ●
 Paean a παῖός παῖς.
 Paedagogus & alia quae a paedos. i. puero deri-
 uiantur: ut paedomantia: paedotriues prae-
 ceptor gymnasii.
 Paeon medicus quidam: a quo paeonia herba.
 Paeon pes metricus.
 Palaemon.
 Praeda: & praedor ris: & praedo nis.
 Praedium & eius diminutium praediolum.
 Praeneste & praenestinus.
 Praes praedis.
 Poridaea urbs.
 Prae praepositio cū suis cōpositis: ut praeceps

Prator: praetura: praetorium.
Præmium & praelium.
Præter & præterea.
Palæstra & palæstrites.
Papæ παπαι.
Palæstina.
Panetius philosophus.
Piræus athenienſis portus.
Plataearum urbs: & plataeſes ex ea.
Ptholaemeus.
Pilæus proprium.
Quæ relatiu ſingulare & plurale i oī genere
Quædam.
Quæcunque aliaque id genus. Quæ uero cō
iunctio per e.
Quæro & q̄ ab eo: ut quæſtus: q̄ſtor: q̄ſtura
Quæror p lamentor e ſimplex hêt. Quæſo.
Rhaeda pro curru.
Sæpe cum ſuis. ut ſæpius: ſæpiſſime: & ſæ/
penumero.
Sabæus. Saducaeus.
Scaeuola.
Sæuus Sphaera:
Spælea. i. ſpelunca.
Sinaereſis.

Thænarus mons.

Tænia uitta.

Timæus uiri proprium;

Trophæum.

Trochæus.

Væ cum suis compositis: ut uæcors.

De æ.

Oebalia pars laconia.

Oecenomus dispensator familie & ab eo.

œcenomia & œcenomicus.

Oebades proprium uiri.

Oenos uinum: & ab eo ut œnophorum.

Oenotrii sabini.

Oeneus proprium uiri.

Oenomaus.

Oedippus & œdipides.

Oestrum pro asillo.

Omœbeum carminis genus.

Oele syria idest caua syria.

Cœnobium uita cōmunis ut monachor.

Cœpi pro incipio.

Cœna cibus ferotinus.

Cœtus secundum quosdam.

Cœus gigas.

Cœlius & cœlia.

Cœrilus proprium .
Croesus rex lydorum .
Cœlia fossa prope romam , Epicœnum .
Fœdus : philopoemon dux quidam ;
Fœnum fœnarius .
Fœnus fœenerator .
Fœtus : fœtura .
Phœnix : phenicia ; phœnissa .
Phoebus & phebe non autem ephebus .
Proedorus proprium ;
Pronœa prouidentia .
Loedoria dicacitas mordax .
Moenia .
Monoecus Hercules .
Mœcchus & mœccha : Moericus ppriū uiri ;
Moeret & moeror p tristitia nō at p meritādo
Mœnetius pater patrocli .
Mœlibeus .
Meloedia & melodia .
Hodoeporus uiator .
Hodoeporicum ad iter cōscriptum opus .
Proemium .
Parœmia prouerbium .
Poena : poeni pro afris .
Pœnitentia . pœnitet :

Pfalmoedia & psalmodia.

Rhoefus.

Schoenobates conscensor funium.

Troezen oppidum.

Troezenus.

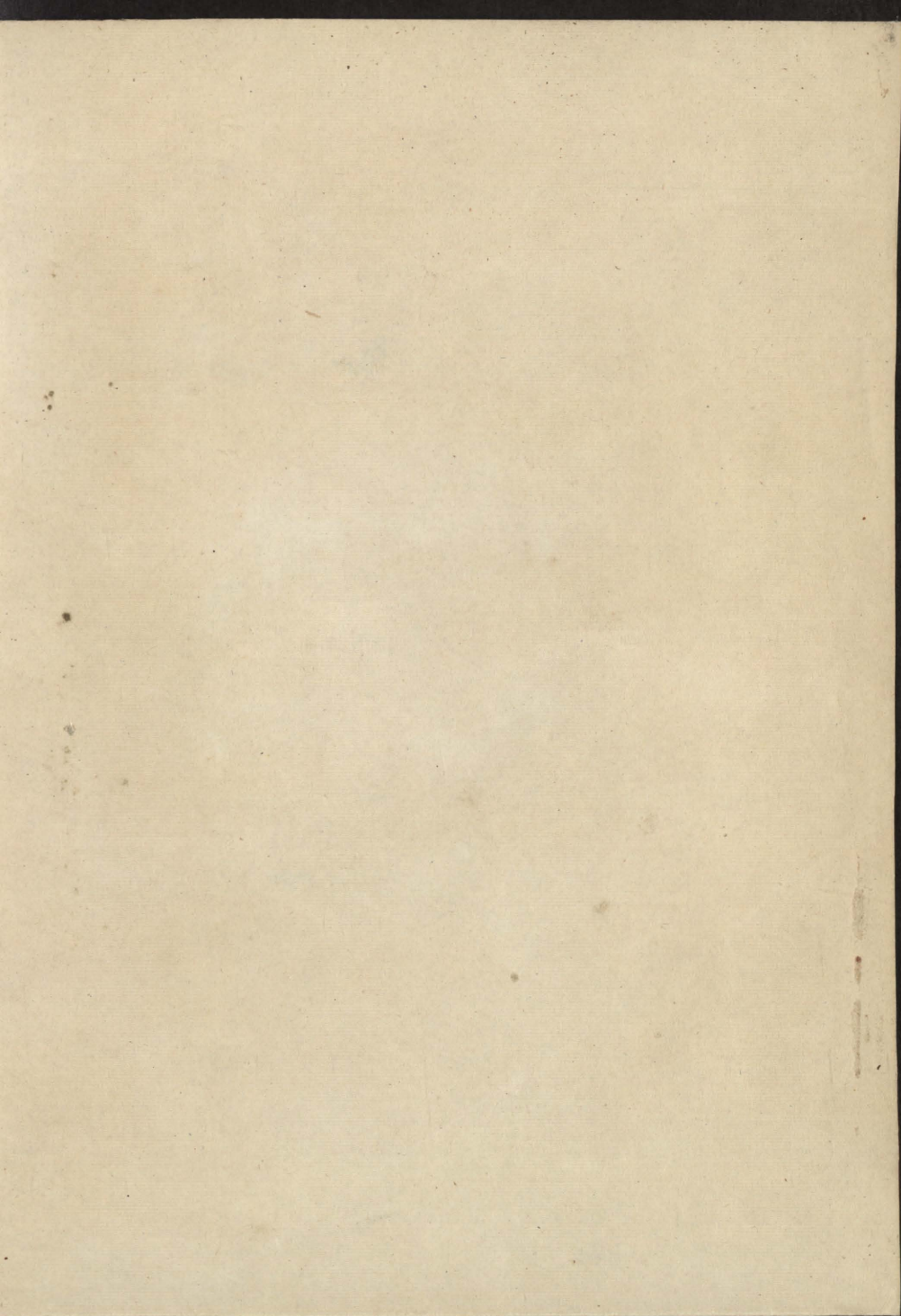
FINIS.

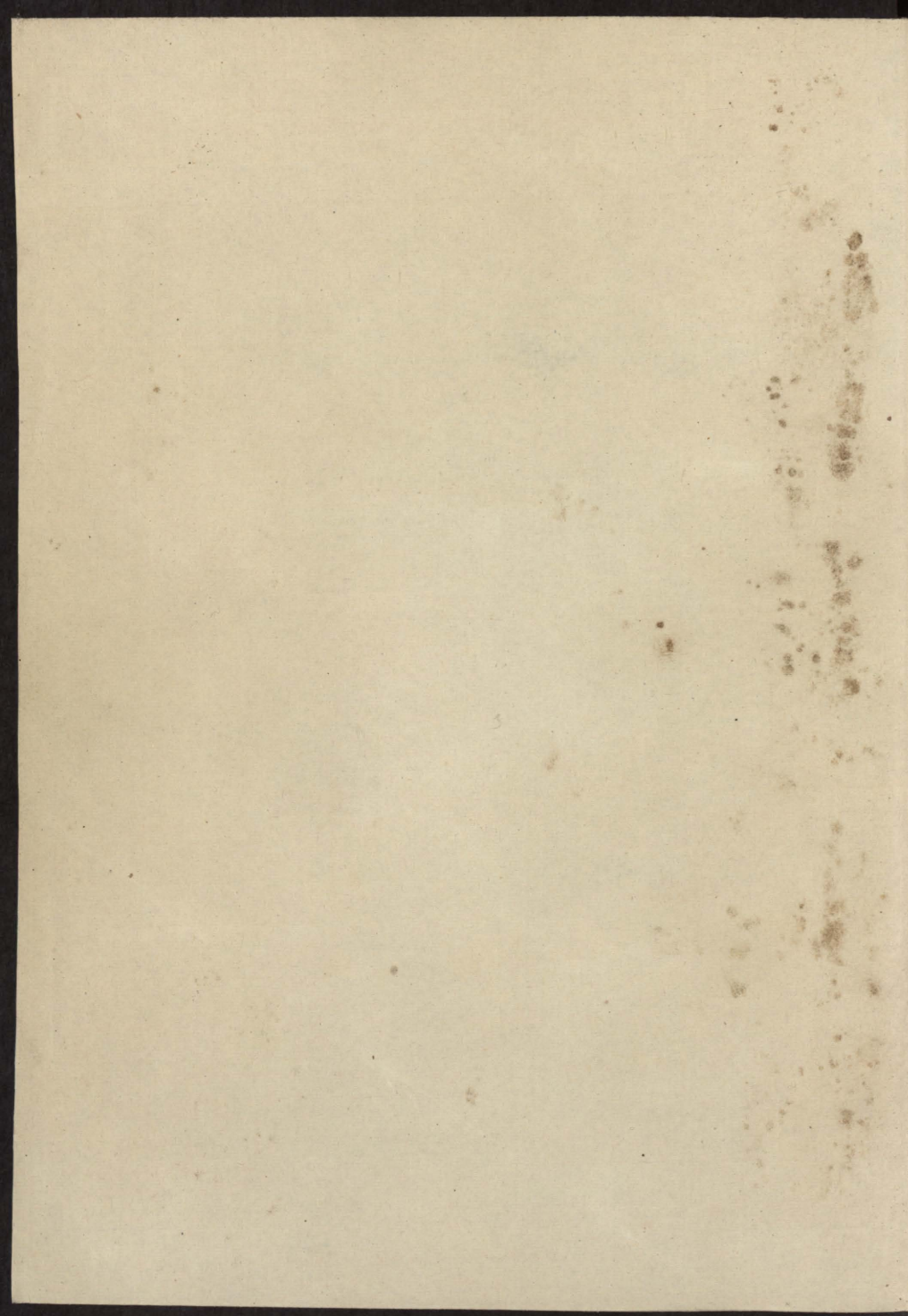
OPVS GVARINI VERONENSIS VI
RI PERITISSIMI VENETIIS FELICI
TER IMPRESSVM PER MAGIS/
TRVM ANTONELLVM A MONE

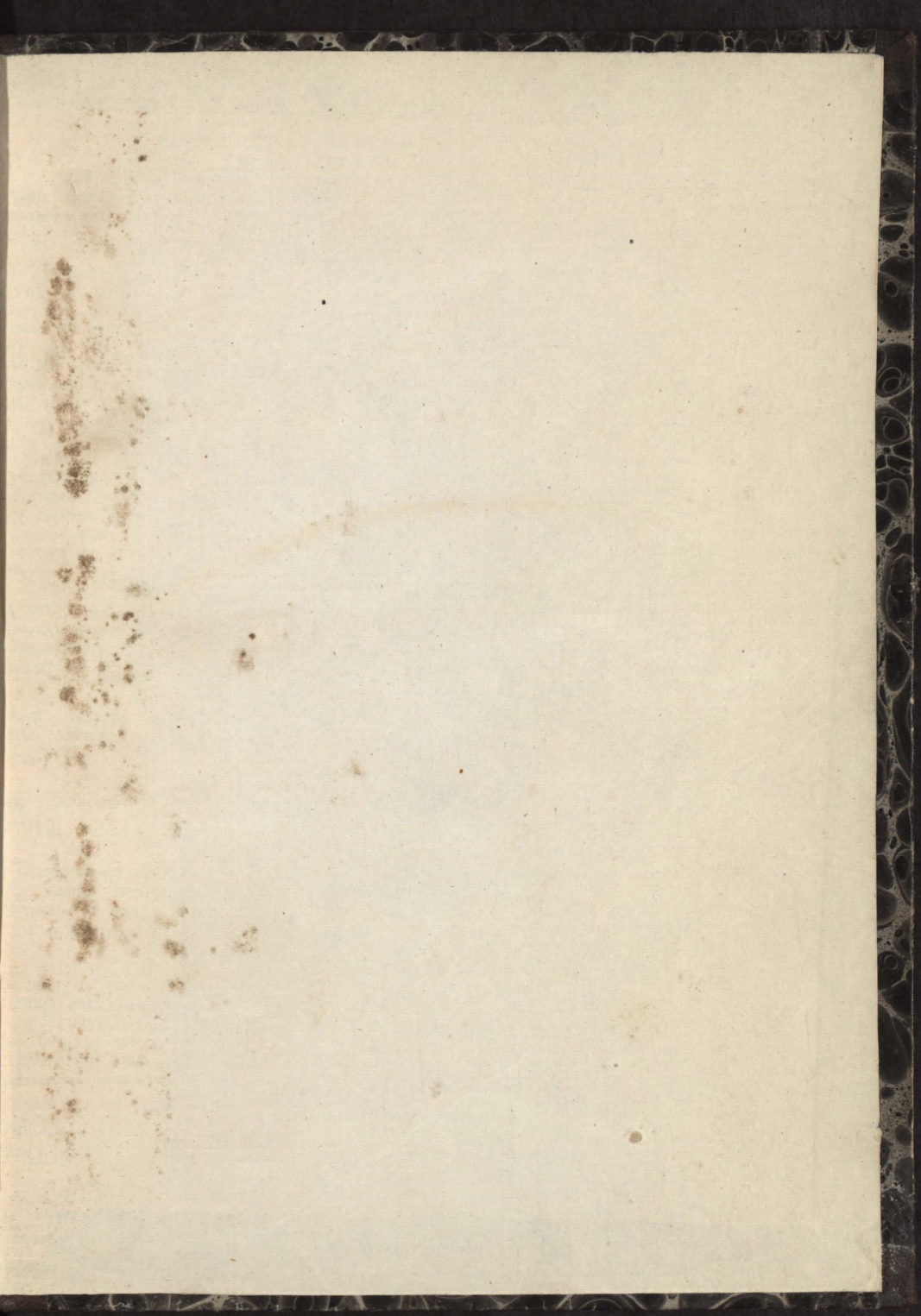
• TA AVRIFICEM:

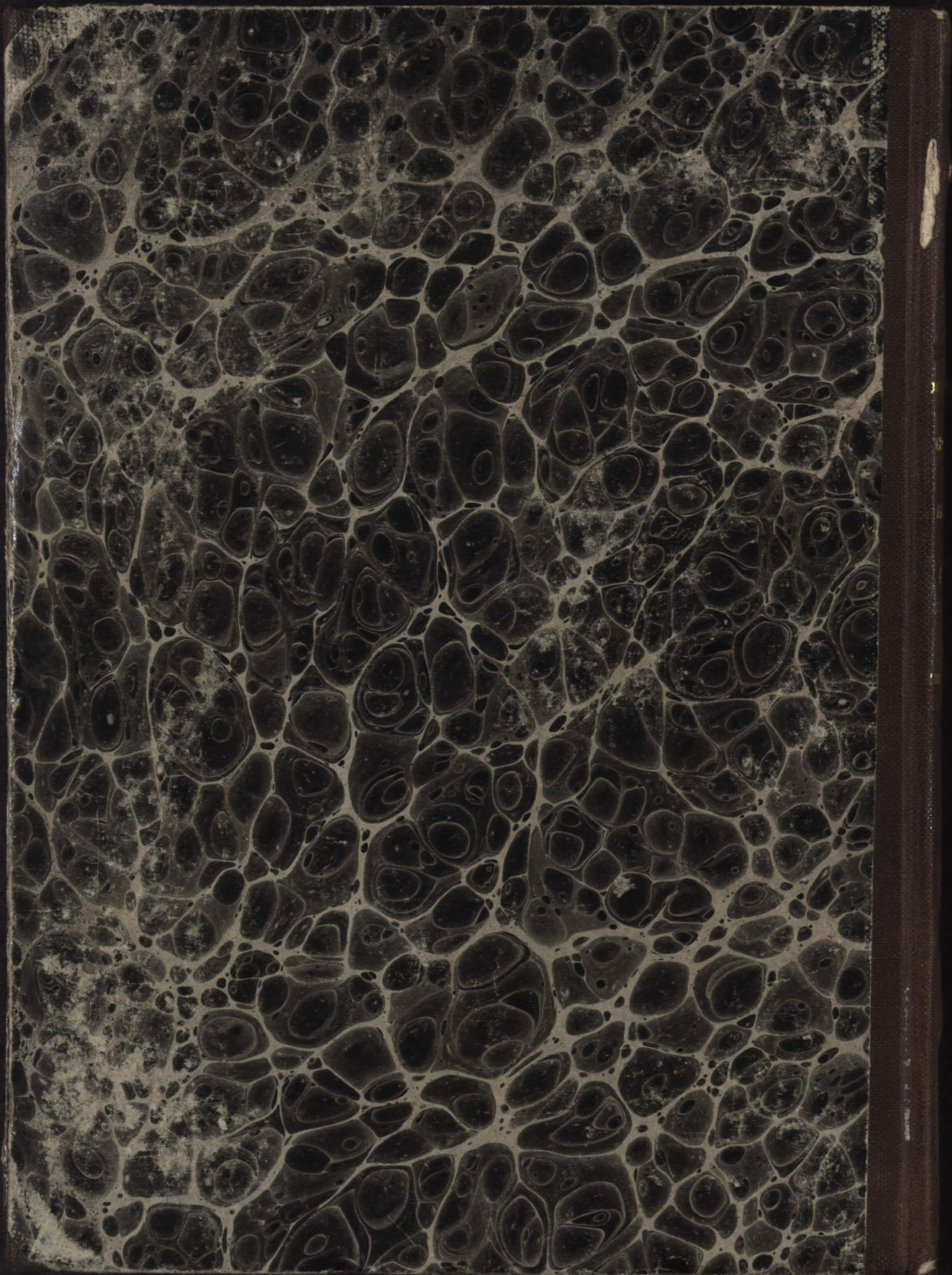
.M. CCCC, LXXXVIII, XXVII. IVNII.

Incun.

744

Guarini

Regulæ

1478